Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 20 גר. אין לאדזש — הייכט 8 זייטען.

פייער פאלקסבלאט

Nr. 181 | Łódź, Wtorek 6 sierpnia 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז דינסטאג, כט תמוז תרפ"ט | № 181

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. — רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פּיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

אנייע, וויכטיגע, נוצליכע, אינטערעסאנטע און בעלעהרענדע אפּטיילונג

פיהרען מיר איין די טעג אין „נייעם פאלקסבלאט"

„לאמיר זיין געזונד!"

ענטפערן, עצות, און אנווייזונגען אויף פערשידענע פראגען פון געזונד, מעדיצין און היגיענע

אונטער דער רעדאקציע פון ד"ר ע. אוריסאן און ד"ר לעאן פוקס

יעדער לעזער פון „נייעם פאלקסבלאט" וועט קאנען שריפט-ליך זיך ווענדען מיט אנפראגען, וואס זענען נוגע געזונדהייט, מעדיצין און היגיענע און ער וועט בעקומען אין צייטונג א תשובה, געשריבען פון א דאקטאר, א ספעציאליסט.

די נעמען פון די אנפרעגער וועלען נישט פערעפענט-ליכט ווערען.

אנפראגען ווערען שוין אנגענומען.

די אנפראגען בעטען מיר צו שרייבען דייטליך און ריין, דורכאויס מיט טינט, אין פערמאכטע קאנווערטען.

צו יעדער אנפראגע מוז צוגעלעגט ווערען א געהעריגער קופאן, וואס וועט טעגליך געדרוקט ווערען אין „נייעם פאלקסבלאט"

די אנפראגען דארפען זיין אדרעסירט:

רעדאקציע „נייער פאלקסבלאט"

אפּטיילונג „לאמיר זיין געזונד"

און ווערען צו יעדער צייט אנגענומען אין אדמיניסטראציע פיעטריקאווער 21.

„לאמיר זייד געזונד"!

אפּטיילונג פון „נייעם פאלקסבלאט"

פאר געזונדהייטס-פראגען, היגיענע און מעדיצין

ענטפערען ווערען געגעבען נאר אויף שריפטליכע אנפראגען.

דינסטאג, דעם 6-טען אויגוסט 1929.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 80 יאהר

נ"ע בראניסלאווא פרוי פון אדאלף דאבראניצקא

(געבוירענע טיקאטשינער)

די לויה קומט פאר היינט, דינסטאג, דעם 6. אויגוסט ד. י., 3 א זייגער נאכמיטאג פון טרויער-הויז נאוואמיעסקא 19, וועגען וואס עס טיילט מיט די אין טיפען טרויער פערבליבענע

פאמיליע.

לאדזשער שטאט-טעאטער ציגעלגאס 63

גאסטראלן פון דער ווילנער טרופּע אנפ. מ. מזאה — יאר XIV

לעצטע גאסטראלן

היינט, דינסטיק, 8.30 אין אוונט

„קדוש השם"

מארגן, מיטוואך 8.30 אוונט „ביינאכט אויפן אלטן מארק"

בילעטן צו באקומען פון 10 פרי ביז 2 נאכמ. און פון 6 א זייגער אן ביי דער קאסע פון שטאטישן טעאטער.

Dr. med.

L. Pikielny

אוראלאג

ספעציעל ארצט פאר נירן בלאזן-און הארן - קראנק.

NAWROT 8

tel. 19-90

עמפפאנגט פון 4–7 אוו.

נעמט אויך אן אין דער לעטשניצע „Zdrowie„

נאוואמיעסקא 3 פון 12½ ביז 2 זייגער נאכמ.

ELEKTROWNIA ŁÓDZKA

podaje do wiadomości Pp. Odbiorców energji elektrycznej na **OGRANICZNIKI**, iż ostateczny termin uregulowania należności za **rachunki III-go kwartału (bronzowe)**, to jest za czas od **1 sierpnia 1929 r.** do **1 listopada 1929 r. upływa dnia 10 sierpnia r. b.**

Niewpłacenie należności w terminie wyżej wskazanym pociągnie za sobą skutki zerwania umowy zawartej na dostawę energji elektrycznej, oraz przerwę w dostawie prądu, bez uprzedniego o tem zawiadomienia.

W celu uniknięcia ścisku przy płaceniu w ostatecznym terminie, uprasza się o wcześniejsze regulowanie należności.

Przy płaceniu należy bezwzględnie przedstawić zapłacony rachunek bronzowy za II kwartał 1929 roku.

DYREKCJA

ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA ELEKTRYCZNEGO

Spółka Akcyjna.

8698

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אונזער הייסגעליבטע מוטער, גרויסמוטער און שוויגערמוטער

נ.ע. רחל לאה יאנאווסקא

אין עלטער פון 75 יאהר

די לויה קומט פאר היינט דינסטאג, דעם 6-טען אויגוסט 1 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז ריבנא 16, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

הננו מביעים בזה את השתת ות צערינו העמוק, לרגלי מות אחד מחברנו, אשר הי' שנים רבות יושב ראש של חביתנו, איש גבר תמים, החסיד המופלג בתורה המצין במעשיו הטובים ובמ ותיו התרומיות

נ"ע ר' חיים יעקב ז"ל ווישליצקי

את משפחתו וכל המבכים אבדתנו, המקום ינחם אותם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים. ועד החברת

חסד של אמת ומנחמי אבלים בלודז.

צוליב'ן טויט פון אונזער פריינדין

נ"ע אידקא מארקיעוויטש

דריקען מיר אויס דער שווער - געטראפענער פאמיליע, אונזער טיפסטען בייליד.

הענדעלס, ווישליצקי, מינץ.

„גראף צעפעלין" אנגעקומען קיין ניו-יארק!
און פליהט מיטוואך צוריק

ניו-יארק, 5 (ספ. טעל.) היינט ביינאכט 37 מינוט אויף 1 האט דער „גראף צעפעלין" אויסגעלאנדעט אויפ'ן לופטפליה-פלאץ אין לייקהורסט. אלע פאסאזשירען זענען געזונט. אויפ'ן וועג זענען גע'פגר'ט צוויי קאנארקעס.

ניו-יארק, 5 (ספ.) די לופט-שיף „גראף צעפעלין" איז 3 א זייגער פארטאג צוגעטשעפעט געווארען צום אנקער-מאסט.

ריזיגע מאסען-מענגעס, וועלכע האבען זיך מוסטערהאפט פערהאלטען, האבען מיט בעגייסטערונג בעגריסט די גרויסע לופט-שיף.

אין שיף זענען גלייך איינגעשטיגען די איינוואנדערונגס-בעאמטע, וועלכע האבען נאכקאנטראלירט די דאקומענטען פון די פאסאזשירען און זיי איבערגעפיהרט אין א ספעציעלער געביידע, וואו ס'איז פארגעקומען די צאל-אונטערזוכונג.

ניו-יארק, 5 (ספ.) די רייזע פון „גראף צעפעלין" האט געדויערט 94 שעה מיט 1 מינוט. ער האט דורכגעמאכט א שטרעקע פון 9255 קילאמעטער מיט א דורכשניטליכער שנעלקייט פון 84 קילאמעטער אין א שעה.

ניו-יארק, 5 (ספ. טעל.) באלד ווי ד"ר עקענער איז ארויס פונ'ם לופט-שיף — איז ער ארומגערינגעלט געווארען פון א מחנה זשורנאליסטען און פאטאגראפען. ער האט אבער קיינעם נישט געוואלט געבען קיין אינטערוויו.

אויף דער פראגע, וואס עס הערט זיך מיט'ן „בלינדען" פאסאזשיר — האט ד"ר עקענער ערקלערט, אז ער איז זעהר אויפגעבראכט אויף דער גאנצער געשעהעניש און דערפאר האט ער דעם „בלינדען" די גאנצע צייט געהאלטען פערשפארט אין א קאבינע און צו איהם נישט צוגעלאזט אפילו די פאסאזשירען.

ד"ר עקענער האט אויך נישט געוואלט אנגעבען דעם „בלינדען" פאסאזשיר'ס נאמען, כדי ער זאל נישט אויף אזא אופן ווערען בעריהמט.

איינוואנדערונגס-בעאמטע האבען דעם „בלינדען" נאך א קורצער אויספארשונג, אפגעפיהרט אין ניו-יארקער האפאן און מיט'ן ערשטען דאמפער — וועט ער צוריקגעשיקט ווערען קיין אייראפא.

ניו-יארק, 5 (ספ.טעל.) דער „בלינדער" פאסאזשיר הייסט אלבערט בושקא, איז א בעקער-געזעלן, 18 יאהר אלט און שטאמט פון דארטמונד.

ניו-יארק, 5 (ספ.טעל) פון די געסט האט דער ערשטער פערלאזט די לופט-שיף דער בעריהמטער פאליאר-פארשער ווילקינס. ער האט ערקלערט, אז די רייזע איז דורך גלענצענד.

„מיר האבען דורכגעמאכט — זאגט ווילקינס — אלע וועטערס, אנהויבענדיג פון א הערליכער זון, ביז דעם שווערסטען שטורם און נעפעל, וואס האט געדויערט גאנצע 10 שעה".

ניו-יארק, (או. ט.) ד"ר עקענער האט דערקלערט, אז ער פליהט ארויס צוריק קיין אייראפא היינטיגען מיטוואך.

אלע פאסאזשירען זענען ענטציקט פון דער רייזע און האבען בעשלאסען צוריקצופאהרען אויך מיט'ן „גראף צעפעלין".

אפענער בריף צום מלוכה-פרעזידענט
פון סענאטאר לימאנאווסקי

ווארשא, 5 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). דער בעקאנטער סענאטאר לימאנאווסקי (פ.פ.ס.) האט אין היינטיגען „ראבאטניק" און אין אנדערע צייטונגען פערעפענטליכט אן אפענעם בריף צום מלוכה-פרעזידענט. אינ'ם בריף ווערט צוו. אנד. געזאגט:

„ה' מלוכה-פרעזידענט! איך רוף זיך אפ ווייל איך קען לענגער נישט שווייגען; כ'ווענד זיך צו אייך, אלס צום ערשטען בירגער פון דער מלוכה און אפעליר צו אייער געוויסען וועגען די אנקלאגען, וואס ווערען געמאכט דורך דער מעהרהייט פון פאלק.

צו זעהט איהר נישט, ה' מלוכה-פרעזידענט, וואס עס טוט זיך אין פוילען? דאס געזעץ ווערט געבראכען; די קאנסטיטוציע ווערט נישט אפגעהיטען; די מלוכה-פינאנסען האבען נישט קיין געהעריגע קאנטראל; דער פארלאמענט ווערט נישט געשעצט; די אינסטיטוציעס פון ארבייטער-קלאס ווערען ליקווידירט, הגם עס דראהט דורך דעם א שאדען דער מלוכה"; ווייטער ווערט אין בריף געזאגט, צו דער קאמפעטענץ פון מלוכה-פרעזידענט, געהערט נישט בלויז אויפצונעהמען דעלעגאציעס, אונטערשרייבען דעקרעטען, נאך אויך צו זיין א שומר פון געזעץ און פון דער לעגאלימעט אין לאנד".

בעשטראפט דעפ. גרינבוים פאר בעליידיגען דעם דעפ. ד"ר רייך

ציריך, 5 (י.ט.א.) דאס קאנגרעס-געריכט האט בעטראכט דעם ענין רייך — גרינבוים און ארויסגעטראגען אן אורטייל לויט וועלכען דעפוטאט יצחק גרינבוים ווערט בעשטראפט מיט 100 זלאטעס און חוץ דעם — צו בעצאהלען די געריכטס הוצאות.

ארץ-ישראל אלס לאנד פון קור-ארטען

ציריך, 5 (י.ט.א.) אין איינעם פון די ציריכער זאלען האט דער בירגערמייסטער פון תל-אביב ה' דיזענהאף געהאלטען א פארטראג וועגען ארץ-ישראל אלס קורארטען-לאנד. ה' דיזענדאף האט דורכגעפיהרט א פאראלעל צווישען ארץ-ישראל און דער שווייץ, פעסטשטעלענדיג דעם הויכען ווערט פון ארץ-ישראל אלס לאנד פון קורארטען.

היינט עפענט זיך די פאליטישע קאנפערענץ אין האאג

האאג, 5 (ספ.טעל.) אין דער קאנפערענץ, וואס ווערט דא מארגען געעפענט וועלען אנטייל נעמען פערטרעטער פון 13 מלוכות: ענגלאנד, פראנקרייך, טשעכאסלאוואקיען, איטאליען, בעלגיען, יאפאן, דייטשלאנד, פוילען, רומעניען, יוגאסלאוויען, גריכענלאנד, פארטוגאל און אן אמעריקאנישער אבסערוואטאר.

די פראנצויזישע פרעסע איז זעהר פעסימיסטיש געשטימט, וועגען די אויסזיכטען פון דער האאגער קאנפערענץ. דער בעוואוסטער זשורנאליסט זויערוויין זאגט ארויס זיין מיינונג אין „מאטען", אז די ענטשעדיגונגס - קאנפערענץ אין האאג, וועט נישט ברענגען צו קיין רעזולטאט און וועט דויערן ביז ניי-יאהר.

די ענגלישע פרעסע איז זיכערער. זי טרעט ארויס טיילווייז געגען די צו גרויסע ענטשעדיגונגען וואס וועלען צופאלען איטאליען לויט'ן יאנג-פלאן.

האאג 5 (אטע) היינט פארמיטאג איז פארגעקומען א זיצונג פון די פארזיצער פון די דעלעגאציעס פון 6 מלוכות. דער פראנצויזישער האנדעלס-מיניסטער לושער האט מיטגעטיילט, אז די קאנפערענץ וועט זיך עפענען מארגען 11 פארמיטאג. פארזיצער וועט זיין בריאן. די קאנפערענץ וועט געעפענט ווערען מיט רעדעס פון האלענדישען אויסערן-מיניסטער און פון בריאנ'ען. נאכדעם וועט פארקומען די געהיימע זיצונג פון דער קאנפערענץ.

שטרייק פון שאפערס אין ווארשא

ווארשא, 5. (טעלעפאניש) פון היינט אינדערפריה שטרייקען אלע שאפערען אין ווארשא. די סיבה פון שטרייק איז פאלגענדער. שבת אינדערפריה האט דער ווארשאווער רעגירונגס-קאמיסאר ארויסגעגעבען שארפע פעראָרדנונגען פאר די שאפערען. דער רעגירונגס-קאמיסאר האט זיך פערופען אויף די לעצטע אפטע קאטאסטראפעס. די שאפערען זענען נישט געווען צופרידען מיט די דאזיגע פעראָרדנונגען און ס'זענען פארגעקומען אונטערהאנדלונגען צווישען די שאפערען און דער רעגירונגס-קאמיסאריאט, וועלכע האבען קיין רעזולטאט נישט געבראכט. היינט האט זיך פערזאמעלט א גרופע פון 1000 שאפערען, וועלכע האבען געוואלט אפהאלטען א מיטינג אונטער'ן פרייען הימעל, ס'איז אויך פראיעקטירט געווארען א דעמאנסטראציע פון 3000 מאקסובקעס. די פאליציי האט אבער נישט ערלויבט נישט דעם מיטינג און נישט די דעמאנסטראציע. צוליב דעם האט אויסגעבראכען א שטרייק פון אלע שאפערען און קיין איין אויטא איז נישט געפאהרען איבער די שטאט. דעם שטרייק פיהרט אן די פ.פ.ס. היינט (דינסטאג) 10 א זייגער אינדערפריה קומען פאר ווייטערדיגע אונטערהאנדלונגען צווישען די שטרייקענדע און דעם רעגירונגס-קאמיסאריאט.

די חבלי לידה פון דער נייער עקזעקוטיווע

ציריך, 5. (יט"א טעלעגראפיש) אויף דער נעכטיגער פלענאר-זיצונג פון קאנגרעס האט נאך האַרי סאַקער גערעדט ד"ר האנטקע וועגען קרן היסוד. נאך האנטקען האט גערעדט אוסישקין וועגען קרן-קימת. אוסישקין האט איבערגעגעבען אין בעריכט, אז דער

קרן קימת

פערמאגט איצט 282,993 דונאם ערד. די הכנסה פאר די לעצטע 2 יאהר האט בעטראפען 550 טויזענד פונט. דער בעזיץ האט זיך פערגרעסערט מיט 70 פראצענט, די אדמיניסטראציע-הוצאות האבען זיך פערקלענערט מיט 13 פראצענט.

אוסישקין איז שארף ארויסגעטרעטען געגען דעם פריוואט-איינקויף פון ערד און האט געפאדערט פאר'ן קרן-קימת פולשטענדיגע פריהייט. אין דער טעטיגקייט אומאפהענגיג פון קאנגרעס און אין אגענץ.

נאך אוסישקין האט גערעדט

פראפ. ווייצמאן

וועלכער האט אפעלירט צו קרן-קימת און קרן-היסוד אז זיי זאלען זיך פערשטענדיגען ביי יעדער אקציע. אויך ווייצמאן טרעט ארויס געגען גרויסען פריוואט-איינקויף פון ערד, דאגעגען האלט ער, אז דער מיטעלער פריוואט-איינקויף פון ערד איז געוואונשען.

ציריך, 5. (יט"א טעלעגראפיש) אויף דער פלענאר-זיצונג פון ציוניסטישען קאנגרעס איז נעכטען געקומען צו א גרויסען אינצידענט מיט די רעוויזיאניסטען, מאקס נארדוי האט געבעטען א ווארט צו אן ערקלערונג האט אבער אנגעהויבען א שארפע רעדע געגען דער יודישער אגענץ. ס'איז געווארען א גרויסער טומעל, סאקאלאוו און מאצקין האבען געפרובט פועל'ן ביי דער רעדנערין, אז זי זאל אראפגעהען פון דער טריבונע, זי האט אבער ווייטער גערעדט און געזאגט, אז די דעלעגאטען האבען געמאכט פונ'ם קאנגרעס א גייסטיגע פערזאמלונג און נעהמען אין שוץ די גרויס-יאהודים, מען האט געשלאסען די זיצונג און מאקסא נארדוי וועט רעדען אויף דער היינטיגער זיצונג.

ציריך, 5. (יט"א) אויף דער

נאכמיטאג זיצונג

האט געהאלטען א רעפעראט פרוי שאלד וועגען ערציהונג, געזונדהייטס וועזען און סאציאלער הילף. נאכ'ן רעפעראט, וועלכער האט געדויערט 2 שעה האט זיך אנגעהויבען די גענעראל-דעבאטע. די אלגעמיינע ציוניסטען האבען בעקומען 4 רעדנער [...] איבריגע פראקציעס צו איינעם. דער ערשטער האט גערעדט הרב אסטראווסקי פון ירושלים (מזרחי) וועלכער האט שטארק אנגעגריפען די עקזעקוטיווע.

ציריך, 5. (יט"א טעלעגראפיש) די אלגעמיינע ציוניסטען האבען בעשלאסען צו פאדערן, אז אין דער עקזעקוטיווע זאלען געוועהלט ווערען סאקאלאוו און פרוי שאלד, נאך און דעם פאל וועלען זיי איינגעהען אויף א קאאליציע, די פועלי-ציון רעכטע [...] בעשלאסען בשום אופן נישט איינצוגעהען אויף סאקערס קאנדידאטור. דער קריזיס פערשארפט זיך.

ציריך, 5. (יט"א טעלעגראפיש) פראפ. ווייצמאן זוכט א לעזונג פונ'ם קריזיס. היינט האט ער געפרובט קאנפערירען מיט „מזרחי" און מיט דער בריטישער רעלעגאציע, כדי צו געפינען אן אויסוועג.

פערטרעטער פון פראנצויזישן יודענטום אין דער יוד. אגענץ

ציריך. (יט"א) ס'ווערט מיטגעטיילט, אז דאס פראנצויזישע יודענטום וועט פערטרעטען דורך רעפרעזענטאנטען אין נישט-ציוניסטישען טייל פון דער יודישער אגענץ, נעמליך: אנרי לעווי (שטראסבורג), לעאן בלום, ד"ר צדוק-כהן און [...] בערט פאלאק.

א גאס אין בודאפעשט אויפ'ן נאמען פון ד"ר הערצל

בודאפעשט, (ספ' טעל.) די היגע פרא[...] פאלעסטינא-געזעלשאפט האט זיך געווענדעט צו דער שטאט-פערוואלטונג, אז די טאבאק-שטראסע אין וועלכע ד"ר הערצל איז געבוירען געווארען, [...] איצט צו זיין 25-יאהר-צייט גערופען ווערען אויף זיין נאמען.

אויסער דעם וועט אין דער שוהל, וואס געפינט זיך אין דער זעלבער גאס, איינגעמויערט ווערען אן אנדענקונגס-טאוועל און די שוהל וועט זיך אויך רופען אויף הערצל'ס נאמען.

די סענסאציאנעלע אפערע מיט די פרויען-הענדלער
נייע ארעסטען, די אויספארשונג פערנעמט אלץ ברייטערע קרייזען
ארעסטירט באסקינ'ס ברודער, בעפרייט דעם פראגער רב זילבערשטיין

ווארשא, 5 (טעלעפאניש) די אויספארשונג ארום דער אפערע פונ'ם פרויענהענדלער באסקין אין וועלכער ס'זענען ארייגעצויגען געווארען צוו. אנד. דער פראגער רב זילבערשטיין ווערט ווייטער געפיהרט.

די גאנצע נאכט האט דער ארעסטירטער רב זילבערשטיין פערבראכט אין קאבינעט פון לייטער פון דער פעלשער-בריגאדע, וואו ער האט זיך צוגעשפארט אויף שטולען מיט'ן בעטגעוואנד, וואס מען האט איהם געבראכט פון דער היים. אין קאבינעט האט, עקסטרא דיזשורירט אן אגענט.

בעגינען האט זיך הרב זילבערשטיין אויפגעכאפט זיך ווידער גענעצט זאגען תהלים.

א גאנצע נאכט האבען אגענטען פון אויספארשונגס-אמט ארומגעזוכט דעם זשאנדצע ראזענבערג, ווי אויך נאך איינציגע פערזאן, וועלכע דער אויספארשונגס-ריכטער האט פעראָרדענט צו ארעסטירען אין צוזאמענהאנג מיט דעם ענין.

בנוגע דעם ענין מיט'ן ווארשעווער רב ווערט די אויספארשונג געפיהרט בעזונדער דורך דער פאליציי פון ווארשאווער פאוויאט. דעם ווארשעווער רב ווערען פארגעווארפען 2 פיקטיווע כתובות און דער ענין וועט ערשט אין איניגע טעג ארום איבערגעהן צום אויספארשונגס-ריכטער.

ס'זענען ארעסטירט געווארען נאך 5 פערזאן. נעכטען איז ארעסטירט געווארען דער ברודער פון דעם הויפטמאכער באסקין, דוד באסקין, וועלכער זאל אויך זיין פערמישט אין דער אפערע.

ער איז געווען די רעכטע האנד פון מאריץ באסקין און זיין פונקציע איז געווען צוצוגרייטען די „לעבעדיגע סחורה" צום עקספארט.

ווארשא, 5 (טעלעפאניש) דער פראגער רב זילבערשטיין איז היינט 4 א זייגער נאכמיטאג בעפרייט געווארען. דער גאנצער פראצעס געגען איהם וועט ווארשיינליך אנולירט ווערען.

צו דער עפענטליכקייט.

נאך 3 וואכען לויפען בין איך דעם 4-טען אויגוסט ד. י. געווען ביי אליהו קימעלפעלד, פולנאצנא 12, מאהנען פאר א פראטעסט, האט ער מיך בעליידיגט אויף א מיאוס'ן אופן, כאטש מיר קומט פאר ארבייטס-לוין. זאל די עפענטליכקייט משפט'ן.

וועש-ניי הערין
זעלדע סומריי, פעפער-גאס 8.

8698

ווי אזוי לאדז האט געשטערט דעם שלום

צווישען די יודישע ארטיסטען-פעראיינען אין ווארשא און אין ניו-יארק

(—) ווי בעקאנט עקזיסטירט זייט א געוויסער צייט א מחלוקה צווישען דעם יודישען ארטיסטען-פעראיין אין ווארשא און דעם ארטיסטען-פעראיין אין ניו-יארק, צוליב דעם דאזיגען קאנפליקט האט דער ניו-יארקער פעראיין ארויסגעגעבען א פערבאט צו זיינע מיטגלידער, צו שפילען אין פוילען, דאס איז טאקע געווען די סיבה, וואס אזעלכע שוישפילער ווי טיכאלעסקא, לעבעדיעוו, זיגא גאלדשטיין, לזרוויק און אנדערע האבען נישט געקענט שפילען אין פוילען; הגם זיי האבען דאס געוואלט א לענגערע צייט.

לעצטענס האבען עטליכע יודישע אנגעזעהענע שריפטשטעלער אין ווארשא אונטערגענומען אן אקציע, איבערצובעטען ביידע צדדים, כדי דער ריטער צו די יודישע געזעלשאפט זאל נישט דארפען ליידען. די אקציע האט געהאט אויסזיכטען אויף ערפאלג. האט זיך אבער פלוצלינג אריינגעמישט אונזער הארציגע שטאט לאדז און האט קאליע געמאכט דעם גאנצען ענין.

ווי מען טיילט אונז מיט פון ניו-יארק שטעלט זיך די געשיכטע פאר אויף פאלגענדען אופן:

דער פערבאט צו שפילען אין פוילען איז אין ניו-יארק אנגענומען געווארען, ווען עטליכע פון די אמעריקאנער ארטיסטען זענען שוין געווען אונטערוועגס קיין פוילען. דער בעקאנטער ארטיסט לעבעדיעוו האט אבער בדרך אויסנאהם בעקומען אן ערלויבניש צו געבען אין פארשטעלונג אין לאדז לטובת דער אלמנה און יתומים פון פערשטארבענעם דירעקטאר י. זאנדבערג.

בינו לבינו האבען די שריפטשטעלער אלתר קאצינע און קיפנים אונטערגענומען שריט, כדי צו ברענגען צו א שלום צווישען די קעמפענדע צדדים.

צו דעם צוועק האבען זיי אוועקגעשיקט א טעלעגראמע צום אמעריקאנער ארטיסטען-פעראיין מיט דער אנפראגע צו דער פעראיין איז מסכים אויף דער בוררות פון די דערמאהנטע ליטעראטען, פון אמעריקא איז גלייך אנגעקומען אן ענטפער, אז דער אמעריקאנער פעראיין נעהמט ערנסט דעם פארשלאג און אן ענטגילטיגער ענטפער וועט געגעבען ווערען נאך דער זיצונג פון עקזעקוטיווע וואס ווערט תיכף צונויפגערופען. איז דאך ווידער גוט — הויבט זיך ערשט נישט אן.

דער ווארשאווער ארטיסטען-פעראיין אבער האט דערפייל געטענהט, אז אויב ברוגז איז ברוגז, זאל לעבעדיעוו די פארשטעלונג אין לאדז אויך נישט געבען.

לעבעדיעוו וויל דאך זיין אין ארדנונג מיט זיין „יוניע" און ער טעלעגראפירט תיכף אוועק אין אמעריקאנער פעראיין, אז דער ארטיסטען-פעראיין האט איהם פערוועהרט צו געבען די פארשטעלונג אין לאדז. דאס שלימזל האט געוואלט, אז לעבעדיעוו'ס טעלעגראמע זאל קומען דווקא גראד פאר דער זיצונג פון עקזעקוטיווע פון דעם אמעריקאנער ארטיסטען-פעראיין.

איז דארט געווארען א ויצעקו, און לסוף בעשלאסען צו ענטפערען די ה"ה: קאצינע און קיפנים, אז פון דעם שלום קען פארלויפיג גארנישט ווערען.

אזוי ארום האט די שטאט לאדז געשטערט דעם מעגליכען שלום צווישען די שטרייטענדע צדדים.

ווידער א בעסטיאלישע טאט

אפגעשניטען א צונג ביי א יונגענמאן

(—) נעכטען ארום 2 א זייגער ביינאכט האט א פאליציי פאטרול בעמערקט אויף עק לוטאמירסקא און ריבנא א מאנספערזאן, וועלכער איז געלעגען אין א קאלוזשע בלוט.

דער ארויסגערופענער דאקטאר פון דער פאגאטאוויע האט פעסטגעשטעלט ביים אומבעקאנטען עטליכע טיפע וואונדען אין דער פלייצע און ברוסט און ווייטער, אז ביי דעם יונגערמאן איז אפגעשניטען א שטיקעל צונג. דעם בעוואוסטלאזען פערוואונדעטען האט מען אפגעפיהרט אין שפיטאל.

צוליב דעם, וואס דער אומבעקאנטער קען נישט רעדען און קיין דאקומענטען האט מען ביי איהם נישט געפונען, האט זיך נישט איינגעגעבען פעסטצושטעלען ווער ס'איז דער פערוואונדעטער, וועמענס צושטאנד איז א געפעהרליכער.

זיך געוועט אין טאשענציהעריי

ער האט טאקע קונציג ארויסגעצויגען א פארטפעל ביי א פערבייגעהער

(2) נעכטען 11 א זייגער אין אוונט איז געגאנגען צו זיך אהיים דער וועבער-מייסטער איזאק פאנסקי פון בענעדיקטא 28. ביי עק בענעדיקטא און זשעראמסקי איז צו איהם צוגעגאנגען אן עלעגאנט געקליידעטער יונגערמאן, איהם געדריקט די האנד און אויסגערופען:

— וואס מאכסטו אלטער פריינד גינזבורג, ווי געהט עס דיר, איך האב דאך דיך שוין אזוי לאנג נישט געזעהען!

פאנסקי האט דעם אומבעקאנטען גלייך ארויסגעפיהרט פון טעות און איהם ערקלערט, אז ער הייסט נישט גינזבורג נאר פאנסקי, און דער אומבעקאנטער מוז זיכער האבען א טעות.

דער יונגערמאן האט זיך ענטשולדיגט און איז אוועק.

ווען פאנסקי איז שוין אריין צו זיך אין טויער, האט איהם נאכגעיאגט דערזעלבער יונגערמאן און איהם דערלאנגט זיין אייגענעם פארטפעל, אין וועלכען ס'האט זיך געפונען עטליכע הונדערט זלאטעס, אויף דער פראגע פון פאנסקי'ן פון וואנען עס נעהמט זיך צום אומבעקאנטען זיין פארטפעל האט יענער געענטפערט, אז ער האט זיך געוועט מיט זיינע חברים, אז ער וועט ביי דעם ערשטען בעסטען אין גאס קונציג ארויסנעמען זיין פארטפעל, ער האט דעם וועט געוואונען, איצט גיט ער איהם צוריק זיין פארטפעל.

פאנסקי האט אפילו דעם דאזיגען „קונצענמאכער" געוואלט פערהאלטען, אבער יענער האט זיך שנעל מיט זיינע חברים אריינגעזעצט אין אן אויטא און איז שנעל אוועקגעפאהרען.

א שוידערליכע ליבע-טראגעדיע

דערמארדעט זיין כלה און צושטאכען זיין קאנקורענט

(—) אין דארף זאווינעק הינטער קאליש איז נעכטען פארגעקומען א בלוטיג פערברעכען. דער איינוואוינער פון דאזיגען דארף יוזעף וואושניאק האט זיך געליבט אין דער 20-יעהריגער העלענא הענטשעל, דאס מיידעל האט אבער מיט עטליכע טעג צוריק איבערגעריסען מיט איהר חתן, זיך אויסגעלאכט פון איהם און אנגעהויבען צו שפאצירען מיט א געוויסען אנדזשעיטשאק. וואשניאק האט דעריבער בעשלאסען צו דערהרגענען זיין געוועזענע כלה און איהר נייעם געליבטען.

נעכטען האט וואשניאק בעמערקט העלענאן שפאצירען מיט אנדזשעיטשאק'ן. וואשניאק האט ארויסגעכאפט א מעסער מיט איין זעץ אין הארצען האט ער אוועקגעלעגט א טויטע זיין געוועזענע כלה, אנדזשעיטשאק האט בעקומען עטליכע שווערע וואונדען אין דער ברוסט. דער פערוואונדעטער איז אפגעפיהרט געווארען אין קאלישער שפיטאל, דער מערדער איז ארעסטירט, ער איז א זון פון רייכסטען פויער פון דארף.

דער קאנפליקט צוליב'ן „פאפולארני" טעאטער

(מ) אין צוזאמענהאנג מיט דער ידיעה אין דער פרעסע וועגען די אינצידענטען פון צונעהמען די שטוהלען פון פאפולארני טעאטער, טיילט דער מאגיסטראט מיט, אז די שטוהלען זענען אן אייגענטום פון מאגיסטראט און האבען געזאלט צוגענומען ווערען אין די שטאטישע לאגערען אויף דער צייט ביז ס'וועט בעשטימט ווערען א נייער דירעקטאר פאר'ן „פאפולארני"-טעאטער, די שטוהלען האבען נישט געקענט צוגענומען ווערען, ווייל זיי זענען אפגעשריבען דורכ'ן קאמארניק פאר די חובות וואס די אלטע דירעקציע האט געמאכט. דער מאגיסטראט בעמיהט זיך איצט אויסצוטיילען דאס שטאטישע פערמעגען פון דעם סעקוועסטער און דאן וועלען די שטוהלען אומבעדינגט צוגענומען ווערען אין די שטאטישע לאגערען.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אויערען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.
קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.
פערבשטונדען טג; 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לאמשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

Dr. KRAUSCH

צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 12—1 מיטאג
און פון 5—6 אוונד.

ארויספאדערונגען פון ארץ-ישראל

עס זענען דערהאלטען געווארען ערלויבנישען אויף צו פאהרען קיין ארץ-ישראל פאר פאלגענדע פערזאנען: דבורה שאטלאנד, און רבקא כמעלניצקא.

די דערמאנטע פערזאנען דארפען זיך ווענדען אין א"י-אמט (צעגעלניאנא 4) וועגען ערלעדיגען די רייזע-פארמאליטעטען.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: ליפיעץ, פיעטריקאווער 193; מילער, פיעטרקאווער 46; גראשקאווסקי, קאנסטאנטינער 15; פערעלמאן, ציגעל-גאס 64; מיעוויאראווסקא, אלעקסאנדראווסקא 37; יאנקעלעוויטש, סטארי רינעק 9.

פערזענליכעס

(2) נעכטען האט צוריקגעקעהרט פון זיין 6-וואכענדיגען אורלויב דער לייטער פון וואיעוואדזקי אויספארשונגס-אמט אין לאדז אונטער-קאמיסאר קאזשימיעזש בערטעל און האט איבערגענומען זיין אמט.

גע'סמ'ט

(2) נעכטען איז בעגאנגען זעלבסטמארד דורך אויסטרינקען א גרויסע דאזע זאלץ-זויערע די 16-יעהריגע לוציא גראסלייט פון מאטעיקא 7. די זעלבסטמערדערין איז אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

פון דער קליינהענדלער-קרעדיטען-באנק

די קליינהענדלער-קרעדיטען באנק, פיעטרקאווער 6 גיט ארויס הלוואות, מאכט דיסקאנטעס, נעמט אן וועקסלען און אנדערע ווערט-פאפירען אויף אינקאסע, אויף גאנץ פוילען. בעזיצט א ספעציעלע אפטיילונג פאר וועקלאדען.

מאטאציקל איבערגעפאהרען א פרוי

דער לאדזער זייגערמאכער ארטור בארטושעק איז אייערנעכטען געפאהרען מיט זיין מאטאציקל אויף שאסיי לאוויטש—לאדז. פלוצלינג איז ער אנגעפאהרען אויף א דורכגעהענדע 56-יעהריגער פרוי מאריאננא באקאלא און זי איבערגעפאהרען אויף טויט. בארטושעק, וועלכער האט נישט געהאט קיין רעכט צו פאהרען איז פערהאלטען געווארען אין לאוויטשער ארעסט צו דער דיספאזיציע פון אויספארשונגס-ריכטער.

צוזאמענשטויס פון אן אויטא מיט אן אויטאבוס אין פאביאניץ

(וו) אין פאביאניץ איז פארגעקומען א צוזאמענשטויס צווישען א לאדזער אויטאבוס נומער 71,617 מיט א פויזנער אויטא נומער 40.933. קיין מענשליכע קרבנות זענען נישט געווען. דער אויטא און דער אויטאבוס זענען צושעדיגט געווארען.

בראניסלאווא דאבראניצקא

נעכטען איז אין עלטער פון 80 יאהר געשטארבען די אנגעזעהענע יודישע בירגערין אין אונזער שטאט פרוי בראניסלאווא דאבראניצקא.

די פערשטארבענע איז געווען די פרוי פון בעקאנטען אינדוסטריעלער און געזעלשאפטליכער טוער, געוועזענער לאנגיעהריגער פרעזעס פון דער יודישער גמינע און איינער פון די ערשטע גרינדער פון דער קרעדיט-געזעלשאפט אין לאדז.

פרוי בראניסלאווא דאבראניצקא איז בעגאנגען אין די דרכים פון איהר פערשטארבענעם מאן. דאס גאנצע לעבען זיך פערנומען מיט פילאנטראפישע טעטיגקייט און זעהר פיל גוטס געטון.

איהר טויט האט ארויסגערופען א אויפריכטיגען טרויער ביי אלע, וואס האבען זי נאר געקענט.

ת. נ. צ. ב. ה.

נעכטיגע רינג-קאמפען אין צירק

אין דער ערשטער פאר האבען געקעמפט די שווארצע מאסקע מיט קארש'ן. דער קאמף האט געדויערט איינגאנצען 15 מינוט, און קארש איז בעזיגט געווארען דורך דער שווארצער מאסקע.

דער ענטשיידונגס-קאמף צווישען יודישען גבור זעליג פאשאף מיט'ן אטלעט גארקאוויענקא האט זיך פערענדיגט מיט א נצחון פון פאשאף.

דער קאמף שטעקער—ווילינג איז געבליבען נישט ענטשידען.

א סענסאציע האט ארויסגערופען דאס אנקומען פון פינעצקי, וועלכער טרעט היינט אויף אין א קאמף מיט שניידערן.

אין דער צווייטער פאר קעמפען היינט די שווארצע מאסקע מיט שטעקערן; ווייטער קעמפען פאשאף מיט ווילינגען און שטיבאר מיט סאמסאנאוו'ן.

ראדיא-פראגראם

דינסטאג, דעם 6 אויגוסט:

12.05 ווארשא: קאנצערט פון גראמאפאן-פליטעס. 16.30 ווארשא: קינדער-פראגראם, מעשה'לעך וועט לייענען הענריק לאדאש. 18.00 ווארשא: פאפולערער קאנצערט. 19.25 ווארשא: „די בעדייטונג פון טאג פון 6 שערפיען". 20.00 ווארשא: קאנצערט פון בלאז-ארקעסטער. 22.05 ווארשא: קאמוניקאט פון פ.א.ט. 22.45 קאטאוויץ: פרעהליכע און טרויעריגע לידער, געזונגען דורך אנדא קוטשמאן. 22.45 ווארשא: טאנץ-מוזיק.

16.00 לאנגענבערג: רעציטאציעס פון האזענקלעווער. 18.00 מינכען: „האלענדער וואנדערער", אפערע פון וואגנער. 19.35 וויען: סאליסטען-קאנצערט. 20.00 דאווענטרי: קאמעדיע אין 2 אקטען פון מילנע „וואורצער פלומערי". 21.00 רוים: „לוציא פון לאמערמור", אפערע פון דאניצעטי.

DR. MED.

A. URYSON

אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.
Konstantynowska 20, telef. 35-85.

טעלעגראמען

דער פאגראם אין סלאבאדקע

בערלין, 5 (י.ט.א. טעלעגראפיש) פון קאוונא מעלדעט מען, אז אין סלאבאדקע איז פארגעקומען א פארמעלער פאגראם. דער קולמינאציאנס-פונקט איז געווען פרייטאג צו נאכטס. די כוליגאנעס האבען זיך אריינגעריסען אין די יודישע הייזער, גערויבט און מערדערליך צושלאגען די יודען. די פאליציי האט נישט אינטערווענירט, נאר פערקעהרט, האט נאך געהאלפען די כוליגאנעס. איינציגע יודישע כלל-טוער האבען געפרובט צו אינטערוועגירען ביי דער צענטראלער מאכט, מ'האט זיי אבער נישט אויסגעהערט.

15-יעהריג יודיש מיידעל

געשלאגען דעם פוילישען רעקארד אין שווימען

ווארשא, 5 (טעלעפאניש) די יודישע 15-יעהריגע שווימערין פרל. רייכער, א מיטגלידין פון ביליצער ספארט-קלוב „הכח", האט גענומען דעם פוילישען מייסטערשאפט-פריז פאר פרויען אויפ'ן 1929. דער סענסאציאנעלער זיג פון ביליצער „הכח" ווערט נאך בעדייטענדער צוליב דעם, וואס אין די שווים-געיעגען האט זיך אויך בעטייליגט די פוילישע מייסטערין פרל. קראוצער (פון דייטשען ספארט-קלוב ניעשאוויעק).

פרל. רייכער האט אויך געשלאגען א נייעם פוילישען רעקארד דורכשווימענדיג 200 מעטער אין 3 מינוט מיט 39 סעקונדען.

אַ קאַמף צווישען צוויי קעניגליכע הויפען

צוליב אַ רב מיט 500 יאָהר צוריק

כואַן דער ערשטער פון שפּאַניע האָט פערשפּילט דעם פּאָרטוגעזישען טראָן — אינטריגעס אין די פערצייטיגע קעניגליכע הויפען — דער טויט־אורטייל אויף דעם נשיא דאָן יהודה

דאָס איז געשעהען מיט קנאַפּע זעקסט־האַלבען הונדערט יאָהר צוריק אין שפּאַניען אין יאָהר 1384.

די יודען זענען נאָך דעמאָלט געזעסען בשלום ובשלוה אין ביידע מלוכות, וואָס אויפ׳ן פּירענעאישען האַלב־אינזעל, פּאָרטוגאַל און שפּאַניען.

אין ביידע מלוכות האָבען די יודען דעמאָלט גענאָסען פון אַ אַזוי־גערופענער ברייטער רעליגיעז־קולטור־עלער אויטאָנאָמיע און בעזונדערס אויף דעם געביט פון יודישען געריכטס־וועזען, וואו די קאָמפּעטענץ פון די רבנישע „בתי דין“ איז געווען גאָר גרויס, וואָרום אויסער „דיני ממונות“ און אַלע פּערזענליכע געלט־פראַגען זענען זיי אויך געווען בערעכטיגט צו משפּט׳ן אין דיני נפשות. און צומאָל אַפילו אַרויסגעגעבען אַ טויט אורטייל אויף אַ יוד, וואָס האָט נאָר בעדאַרפט בעשטעטיגט ווערען פונ׳ם קעניג.

אין דער שפּיץ פון די יודישע קהלות איז געשטאַנען דער „רב־ראשי“, וועלכער איז בעטראַכט געוואָרען ווי אַ יודישער נשיא.

דער הויפּט־רב פלעגט נאָמינירט ווערען פון קעניג אַליין און זיין בית־דין איז געווען די העכסטע רעליגיעזע און געריכטס־אינסטאַנץ פאַר די יודען פון דער גאַנצער מדינה.

עס פערשטעהט זיך, אַז דער קעניג פלעגט אויסדערוועהלען צו דעם ראָזיגען רייכען יודישען פּאָסטען, דעם יוד, וואָס האָט זיך פערדינט געמאַכט מיט זיינע גרויסע לייסטונגען און מעשים לטובה דער מלוכה.

ווי דער שטייגער איז, ווען מען האָט בעדאַרפט בעזעצען דעם ראָזיגען וויכטיגען פּאָסטען פון „הויפּט־רב“ האָט יעדער פון די יודישע „הויף־לייט“, וועלכע זענען געווען „קרובים למלכות“ אָנגעווענדעט אַלע מעגליכסטע מיטלען און אויסגענוצט פערשידענע פּראָטעקציעס — הגם זיי האָבען נישט תמיד געהאַט די נויטיגע קוואַליפיקאַציעס און קענטענישען דערצו. — כדי דער קעניג זאָל נאָר איהם און נישט קיין אַנדערען הויף־יוד בעשטימען אַלס „רב־ראשי“.

נישט איינמאָל האָט זיך געטראָפען, אַז עס איז אויסגעבראָכען אַ שטרייט אַרום דער רבנות־פראַגע, וואָס איז אויך פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ ערנסטען פּאָליטישען סכסוך מיט בערייטענדע פאָלגען אין פערשידענע קאָמפּליקאַציעס.

אַזאַ פּאָליטישען סכסוך האָט אויך געבראַכט די רבנות־פראַגע אין שפּאַניען אינ׳ם אויבענדערמאָנטען יאָהר.

דער קעניג כואַן דער ערשטער, אָדער בעסער געזאָגט זיין פרוי די קעניגין ביאַטריס. איז געווען די יורש׳טע פון דער מלוכה־קרוין נאָך איהר פאָטער דעם קעניג פערנאַנדא אין פּאָרטוגאַל, ווייל אַזוי האָט דער פּאָרטוגאַלישער קעניג פערנאַנדא איינגעשריבען אין זיין צוואה פאַר׳ן טויט, אַז צוליב דעם וואָס ער לאָזט נישט איבער נאָך זיך קיין זוהן, געהער די מלוכה־שטוהל זיין איינציגער טאָכטער ביאַטריס, די פרוי פון דעם שפּאַנישען קעניג כואַן דער ערשטער

אין דער צייט פון קעניג פערנאַנדא (1367־1383) האָבען זיך די יודען זעהר גוט געלעבט אין פּאָרטוגאַל. פיל יודען האָבען פערנומען אַ סך וויכטיגע רעגירונגס־פּאָסטענס, בעזונדערס חשוב און אָנגעזעהען זענען געווען די צוויי יודען דאָן יהודה און דאָן דוד ניגרו צוליב זייערע גרויסע און פעראַנטוואָרטליכע שטעלעס, וואָס זיי האָבען פערנומען אין הויף פון קעניג פערנאַנדא.

נאָך דעם טויט פון קעניג פערנאַנדאָ האָט זיין פרוי די קעניגין לעאָנאָרא פערכאַפּט דעם מלוכה־רודער אינ׳ם נאָמען פון איהר טאָכטער ביאַטריס, די קעניגין פון שפּאַניען.

אין דער זעלבער צייט האָט דער ברודער פון פערשטאָרבענעם קעניג, דער פירסט דאָן כואַן מיט דער הילף פון אַ אויפשטאַנד, וואָס ער האָט אַרויסגערופען ביים פאָלק, געצוואונגען די קעניגין לעאָנאָראַ צו פערלאָזען די הויפּטשטאָט ליסאַבאָן און זיך געלאָזט אויסרופען אַלס הערשער פונ׳ם לאַנד.

וועהרענדיג אַז די לאַגע איז בעדראָהט האָט די קעניגין לעאָנאָראַ, זיך געווענדעט צו איהר איידעם, דעם שפּאַנישען קעניג כואַן דער ערשטער, דער מאַן פון איהר טאָכטער ביאַטריס, אַז ער זאָל וואָס שנעלער קומען קיין פּאָרטוגאַל, כדי צו פערנעמען דעם טראָן פאַר זיין פרוי אינ׳ם הסכם מיט׳ן טעסטאַמענט פונ׳ם פערשטאָרבענעם קעניג פערנאַנדאָ.

עס האָט זיך טאַקע דעמאָלט אָנגעהויבען אַ אמת׳ער בירגער־קריג אין פּאָרטוגאַל. פון איין זייט איז געווען דער אוזורפּאַטאָר דאָן כואַן מיט אַ בערייטענדען טייל פונ׳ם פאָלק — דאַגעגען אין דער צווייטער זייט איז געשטאַנען די קעניגין לעאָנאָראַ, געשטיצט אויף די הויף־לייט און די אַריסטאָקראַטיע, און אויך דער שפּאַנישער קעניג כואַן מיט זיין פילצעהליגען מיליטער.

עס האָט שוין נישט קיין סך געפעהלט צום פולשטענדיגען נצחון איבער די פּאָרטוגעזישע אויפשטענדיגע, וואָס עס וואָלט אויך גורם געווען דערצו, אַז דער שפּאַנישער קעניג זאָל אויך פערנעמען דעם קעניגס־טראָן אין פּאָרטוגאַל און אַזוי אַרום וואָלטען ביידע קעניגליכע לענדער — שפּאַניע און פּאָרטוגאַל — זיך פעראייניגט אין איין קעניגרייך. ווען נישט דאָס, וואָס עס איז מעשה־שטן אַריינגעקומען אַ מכשול — אין פאָרם פון אַ רבנות פראַגע, וואָס האָט צושטערט דעם דאַמאָלס אַזוי־נויטיגען, שלום־בית צווישען דער קעניגין לעאָנאָראַ און איהר איידעם, דעם שפּאַנישען קעניג כואַן דער ערשטער.

אין דעם יאָהר 1384 איז לעדיג געוואָרען די שטעלע פון הויפּט־רב אין שפּאַניען. די קעניגין לעאָנאָראַ האָט געוואָלט אַרויפזעצען אויפ׳ן שטוהל פון „רבנות־הראשית“ איהר פערטרויענסמאַן — דאָן יהודה אָבער דער קעניג האָט לויט דעם ווילען פון זיין פרוי ביאַטריס נאָמינירט אַלס הויפּט־רב דעם יוד דוד ניגרו, אויך אַ געוועזענער הויף־מענש ביים קעניג פערנאַנדאָ.

דאָס האָט זעהר פערדראָסען די קעניגין לעאָנאַרא, וואָס איהר איידעם האָט געהאַט די העזה נישט צו ערפילען איהר ערשטע בקשה, וואָס זי בעט ביי איהם זייט דער צייט, וואָס ער געפינט זיך אויפ׳ן פּאָרטוגאַלישען באָדען און זי האָט זיך שטאַרק פערברוגז׳ט מיט איהר איידעם און טאָכטער. זי הויבט אָן צו בעאיינפלוסען די „הויף־לייט“ אויסצוועהלען אויפ׳ן אָרט פון איהר איידעם. דעם ברודער פונ׳ם פערשטאָרבענעם קעניג פערנאַנדרא, דאָן כואַן אַלס קעניג פון פּאָרטוגאַל.

איהר כעס און שנאה אויף איהר איידעם, דעם שפּאַנישען קעניג כואַן דער ערשטער — אַלץ צוליב דעם, וואָס ער האָט נישט דערלאָזט, אַז איהר פריינד און בעל־יועץ דאָן יהודה זאָל ווערען הויפּט־רב אין שפּאַניען — איז געווען אַזוי גרויס, אַז זי האָט פּשוט גענומען טראַכטען ווי אַזוי איהם אָפּצורוימען פון דער וועלט און אויסגעדונגען מענשען זיי זאָלען איהם דערהרג׳ענען. דעם ראָזיגען סוד איהרען האָט זי ענטדעקט איהר אינטימען פריינד דאָן יהודה. נאָר אַ דאַנק דעם, פונ׳ם קעניג בעשטימטען הויפּט־רב, דאָן דוד ניגרו, וועלכער האָט נישט געקאַרגט קיין מיה און גוט נאָכגעפאָרשט די קעניגין לעאָנאַרא. צוליב וואָס טאַקע ס׳איז איהם געלונגען צו קומען בעצייטענס אויף די שפּורען פון דעם געהיימען פּונט — איז דער קעניג אָפּגעראַטעוועט געוואָרען פון אַ זיכערען טויט.

די קעניגין לעאנארא, ווי אויך איהר בעל־יועץ דאָן יהודה זענען אַרעסטירט געוואָרען לויט׳ן בעפעהל פונ׳ם קעניג. און נאָך שווערע און ביטערע יסורים, מיט וועלכע מ׳האָט זיי געפּייניגט, האָבען זיי זיך טאַקע מודה געווען אין אַלעמען. די קעניגין לעאנארא איז פערטריבען געוואָרען קיין טורסילא און אויף דעם יוד דאָן יהודה האָט דער קעניג אַרויסגעגעבען אַ טויט־אורטייל.

ערשט אויף דער אינטערווענץ פון זיין געגנער דאָן דוד ניגרו, וועלכער האָט אויסגע׳פּועלט ביים קעניג, אַז ער זאָל איהם בעגנאַדיגען, איז דאָן יהודה ניצול געוואָרען פונ׳ם טויט.

צוליב דעם ראָזיגען שטרייט פון דער קעניגין לעאנארא מיט דעם שפּאַנישען קעניג האָבען איהם פערלאָזט אַלע געוועזענע פּאָרטוגאַלישע הויף־לייט ווי אויך די גאַנצע אַריסטאָקראַטיע, וועלכע האָבען איהם פריהער געשטיצט און איהם געוואָלט אַרויפזעצען אויפ׳ן פּאָרטוגאַלישען טראָן.

עס האָבען איהם שוין מעהר נישט געהאָלפען זיין גאַנצע מיה און גרויסע אָנשטרענגונגען צו דעראָבערען די פּאָרטוגאַלישע קרוין — ביז צום סוף איז ער זיך אינגאַנצען מיאש דערפון און פאָהרט ענטוישט צוריק אַהיים קיין שפּאַניען.

ווען נישט דער רבנות־סכסוך, וואָלט, בלי שום ספק, דעם שפּאַנישען קעניג כואַן דער ערשטער געווען געלונגען צו ווערען קעניג אויך אין פּאָרטוגאַל, צוליב וואָס די ראָזיגע ביידע לענדער וואָלטען זיך געווען פעראייניגט אין איין מלוכה. און אפשר גאָר וואָלט אויך דער גאַנג פון דער געשיכטע פון די ראָזיגע ביידע לענדער, וואָס אויפ׳ן פּירענעאישען האַלב־אינזעל, געווען אָנגענומען אַ גענצליך אַנדערע ווענדונג און אויסזעהן, ווי ער האָט אין אמת׳ען געהאַט.

Dr. med. **H. Lubicz**

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 32=41

צוריקגעקעהרט.

ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און מענער־שוועכע קראַנקהייטען. היילונג מיט קוואַרץ־לאָמפּען (האָר־אויספאַל)

נעהמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונד.

יורידישע עצות

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רע־דאַקציע פון „נײַעם פאָלקסבלאַט“ ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווע־רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופּאָן

יורידישע אָפּטיילונג פון „נײַעם פאָלקסבלאַט“.

באַ דעטאַלירטע אָנפראַגען אויף אַ יורידישע עצה, דאַרף צוגעלייגט ווערען דער קופּאָן מיט דער דאַטע פון טאָג, ווען די אָנפראַגע ווערט אַרײַנגעשיקט. אויף אָנפראַגען אָהן קופּאָן, וועט קיין ענטפער נישט געגעבען ווערען.

9577 זעמל־בעקער:

נישט ריכטיג, אַז סעזאָן־אַרבייטער קומט נישט קיין קינדיגונג, סיידען עס איז אין אָפּמאַך באַלד פעסטגעשטעלט געוואָרען אַ גענויער טער־מין, ווען דער סעזאָן ענדיגט זיך און די אַרבייט שטעלט זיך אָפּ.

9578 סאָדעק ל.

9579 אַ טרייער לעזער פון שוו. יאַקובע:

9580 אַ בעקער פון אַלעקסאַנדער גאַס:

וועגען אייערע ענינים דאַרפט איהר זיך פער־שטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט טעגליך פון 3—4 נאָכמ. מיטבריגנענדיג די צייטונג.

9581 פ—ש:

אין דער צייט פון אורלויב, מיל. איבונגען און קראַנקהייט גילט נישט קיין קינדיגונג.

9582 אַ גרופּע יונגעלייט:

אויב איהר זענט עלטער פון 26 יאָהר דאַרפט איהר נישט האָבען קיין ערלויבניש פון דער מיליטער־מאַכט בכדי צו בעקומען אַ אויס־לענדישען פּאַס.

איהר דאַרפט נאָר בלויז מעלדען פערזענ־ליך אָדער דורך אַ רעקאָמענדירטען בריף דער מיליטער־מאַכט, אַז איהר פערלאָזט די גרעניצען פון דער מלוכה.

9583 אַ פעראינטערעסירטער:

אויב איהר האָט בעקומען צו בעצאָהלען 50 זל. אַ געלד־שטראָף אָדער 2 טעג אַרעסט פאַר בעליידיגען אַ פריילין, קאָנט איהר געגען אורטייל נישט אַפּעלירען.

9584 מ. מ.

אומאָפּהענגיג פון אומשטאַנד, ווי אַזוי איהר האָט זיך אויפגעפיהרט אין דער פאַבריק, האָט די פאַבריק־אַדמיניסטראַציע נישט קיין רעכט אין ענטלאַסונג־דאָקומענט אַרויסצוזאָגען זיך אַזוי אָדער אַנדערש אַ מיינונג וועגען אייער פּערזאָן.

9585 אברהם גוטמאַן:

מיר ווייזען נישט אָן קיין ביוראָס, וואו מען קען בעקומען געשריבען אַ גוטען שותפות־אַקט.

ווענדעט אייך וועגען אַזאַ אַקט צו אַנ׳אַד־וואָקאַט, וועלכער איז אַ ספּעציאַליסט אין האַנ־דעלס־ענינים.

סקאָנגרעסעוועט זיך

(קליינער פעליעטאָן)

ציריך, שוייץ.

דער קאָנגרעס איז שוין אין פולען גאַנג.

ד״ר מאָצקין, דער פּרעזידענט פון קאָנגרעס, האָט שוין „מאָזאָליעס“ אויף די הענד פון כאַפּען יעדען מאָל דעם האַמער צו קלאַפּען. אַ סך דעלעגאַטען זענען שוין הייזעריג פון שרייען, אַז מ׳זאָל זיי געבען דאָס וואָרט. די דעבאַטע זענען דער „איידושענסי“ איז זעהר אַ היציגע. פון די פּאָר הונדערט דעלעגאַטען האָבען זיך געמעלדעט צום וואָרט אַכט הונדערט דריי און זיבעציג.

ד״ר רייכעס האָט שוין אויסגעשריגען זיין רעדע מיט ראיות, אַז די סוכנות היהודית — ס׳הייסט די „רושואיש איידושענסי“ איז מן התורה. אַלס אַ בעווייז דערצו האָט ער געבראַכט די געשיכטע מיט דוד המלך׳ן, וועלכער האָט זיך אויף דער עלטער בעזאָרגט מיט אַ „סוכנות יהודית“ צו אָנוואַרימען זיינע אַלטע ביינער. דר. רייכעס האָט זיך דערביי אַזוי צוקאָכט, אַז ביי איהם האָט אין מיטען געפּלאַצט דער קראַגען.

ד״ר סטיפען וויז האָט שוין אויך אויסגעזונגען אַ דרשה וועגען דער איידושענסי פון טעמפּעל שטאַנדפּונקט.

די אַרבייטער דעלעגאַטען זענען אין אַ געהויבענער שטימונג צוליב דעם, וואָס אין ענגלאַנד איז אַ לייבאָר־רעגירונג. זיי ווילען אויך אַ לייבאָר הנהלה אין ציוניזם. זיי האָבען ברעה אַראָפּצוזעצען ווייצמאַנ׳ען און סאָקאָלאָוו׳ן און בעשטימען אויף זייער אָרט אַרבייטער.

ווייצמאַן האָט זיך היינט געווענדעט צו מיר מיט צוויי בקשות. שפּעטער האָב איך אויך געהאַט מיט איהם אַ אינטערוויו.

די ערשטע בקשה איז געמאַכט געוואָרען, ווען ער איז צוגעקומען צום קאָנגרעס־זאַל. איך האָב געוואָלט האָבען מיט איהם אַ געשפּרעך און ער האָט מיך געבעטען:

— זייט אַזוי גוט און דרעהט מיר נישט קיין ספּאָרעק!

די צווייטע בקשה איז געמאַכט געוואָרען מיטאָג־צייט איך האָב איהם געפּאַקט עסענדיג מיטאָג און געוואָלט האָבען מיט איהם אַ געשפּרעך, האָט ער זיך געווענדעט צו מיר מיט דער בקשה.

— עסט זיך נישט איין אין די ביינער!

דער אינטערוויו, וואָס איך האָב מיט איהם דערנאָך געהאַט, איז געווען גאַנץ אינטערעסאַנט, מיינע חברים זשורנאַליסטען האָבען געפּלאַצט פון קנאה, דערוויסענדיג זיך, אַז איך האָב אויסגעפּועל׳ט אַ ספּעציעלען אינטערוויו.

די זאַך איז אַזוי פאָרגעקומען: איך האָב געמערקט ווי ווייצמאַן איז אַריין צו אַ פריזיער באַלד בין איך אויך אַריין אַהין און געטראָפען איהם צעלייגט אין אַ שטוהל. ער האָט זיך שוין נישט געקענט אַרויסדרעהען פון מיר און קיין אַנדער ברירה נישט געהאַט חוץ צו ענטפערען אויף מיינע פראַגען. צווישען אונז איז פאָרגעקומען פאָלגענדער געשפּרעך:

איך: רעכענט איהר צו רעגירען נאָך דער שאַפונג פון דער „רושואיש איידושענסי“?

ער: איך פיהל זיך דאָ ביים פריזיער גאַנץ בעקוועהם.

איך: מ׳זאָגט, אַז איהר האָט ברעה צו בעזעצען זיך אין ארץ־ישראל.

ער: איך הער, אַז אין לאָנדאָן רעגענט שוין.

איך: גלויבט איהר, אַז די רייכע יודען אין דער „איידושענסי“ וועלען ווירקליך געבען געלד פאַר ארץ־ישראל?

ער (אַריינשטעקענדיג אַ סיגאַרעט אין מויל): גיט מיר אַ שוועבעלע.

איך: וועט די לייבאָר־רעגירונג זיך בעציהען בעסער צו דער נאַציאָנאַלער היים ווי די קאָנסערוואַטיווע רעגירונג?

ער: ציריך איז אַ פיינע שטאָט. נישט ערגער פון באַזעל.

איך קלויב זיך אויך צו האָבען אַ אינטערוויאו מיט זשאַבאָטינסקי׳ן, כאָטש ער געהט אַרום אַזוי פערביטערט און בייז, אַז איך האָב מורא צוצוגעהן, ער שפּאַנט אַרום און האַלט אין איין ביסען די שפּיצען פון זיין לאַנגער באָרד. אָבער ער וועט זיך מסתמא פון מיינע הענד נישט אַרויסדרעהען.

לעפּאָלד שען האַלט נאָך אַלץ אין איין טענהן, אַז ער איז מוחל אויפ׳ן כבוד פון פּרעזידענט פון נאַציאָנאַל־פאָנד אין ענגלאַנד. אוסישקין איז שוין ווייכער געוואָרען און בעט זיך ביי איהם רחמים, אַז ער זאָל נישט פערלאָזען דאָס יודישע פאָלק, אַ ריהרענדע סצענע איז פאָרגעקומען ווען אוסישקין האָט אין קאָנגרעס־זאַל זיך געשטעלט אויף די קניה פאַר לעאָפּאָלד שען און געוויינט, אַז ער זאָל דעם נאַציאָנאַל־פאָנד נישט פערלאָזען. דער גאַנצער קאָנגרעס האָט מיטגעוויינט. אפילו די פּאַטערס האָבען זיך בענאָסען מיט טרעהרען.

גאָלדענבערג איז שוין דאָ און ער לאָזט זיך שטאַרק הערען. די שווייצאַרישע קעז שמעקט איהם גוט, אָבער ער איז ברוגז אויף די שווייצאַרער, וואָס זיי מאַכען קעז מיט לעכעלעך.

— צוליב וואָס — טענה׳ט ער — דאַרף מען ליידיגע לעכעלעך, ווען מ׳קען זיי אויספיהלען מיט קעז. ס׳איז דאָך אַ פּשוט׳ער שווינדעל.

ער רעכענט אַריינברענגען אַ פּראָטעסט־רעזאָלוציע אין קאָנגרעס וועגען דעם ענין. דערווייל איז ער נאָך צום וואָרט נישט געקומען.

אַזוי ווי דעם 11־טען אויגוסט עפענט זיך די קאָנפערענץ פון דער „רושואיש איידושענסי“, צו וועלכער עס דאַרפען קומען ראָטשילד, לאָרד מעלטשעט, הערבערט סעמיועל, פעליקס וואַרבורג און אַנדערע נדיבים עשירים, איז בעשלאָסען געוואָרען צו שאַפען אויפ׳ן קאָנגרעס אַ פּאַנע, כדי צו שיקען זיי אויף הוצאות.

צום קאָנגרעס זענען געקומען אַנ׳ערך פון אַ פּאָר טויזענד זשורנאַליסטען. פערהאַן אפנים צייטונגען וואָס טיילען זשורנאַליסטען־קאַרטען פאַר אַ קליינעם פּריין אויף רעכטס און אויף לינקס. צווישען די זשורנאַליסטען זענען פערהאַן זעהר טאַלאַנטפולע שפּילער אין ביליאַרד און אין קאָרטען. אַ סך פון זיי דרעהען זיך אַרום איבער די גאַסען, זופּען אייז־קאַפע פון שטרויעלעך און „אָכאַוושער ווען“ נאָך די ווייבער פון די פערנומענע קאָנגרעס דעלעגאַטען. פון אונזער ליטעראַטען־פעראיין געפינען זיך דאָ קליינמאַן גראָסמאַן, פּאָדרוושניק, צוקערמאַן און הרם. קליינמאַן זיצט צווישען בערג פּאַפּירען און מ׳זעהט אַרום בלויז זיין נאָז. גראָסמאַן איז פערנומען מיט אַראָפּצוזעצען ווייצמאַנען און אפשר זשאַבאָטינסקי׳ן אויך. פּאָדרוושניק, צוקערמאַן און הרם פיהרען אַגיטאַציע פאַר אַ וועלט־קאָנגרעס פון זשורנאַליסטען. הלואי זאָלען זיי מצליח זיין, אמן.

(צייט) אַב׳איינענער.

יארג. „נייער פאלקסבלאט" יארג.
6 אויגוסט 1929 — 6 אויגוסט 1929

די האאגער קאנפערענץ

וואס ווערט היינט געעפענט

היינט עפענט זיך די אינטערנאציאנאלע קאנ־פערענץ אין האאג. די דאזיגע קאנפערענץ ווערט בעטראכט אלס איינע פון די וויכטיגסטע פעלקער־צוזאמענקונפטען נאכ'ן קריג. דאס האט אונטער־געשטראכען בריאן, דער אלט־נייער פראנצויזישער פרעמיער, ואגענדיג אין זיין עקספאזע פאר'ן פאר־לאמענט: „עס שטעהט אונז פאר די גרעסטע פעראנטווארטליכקייט, וועלכע ס'האט פון זינט נאכ'ן קריג געטראגען וואסער ס'איז נישט רעגירונג". די גרויסע פעראנטווארטליכקייט צוליב דער האא־גער־קאנפערענץ פיהלט נישט ווהניגער אויך די דייטשע רעגירונג. זי שיקט קיין האאג איהרע בעס־טע פאליטיקער, נעבען שטרעזעמאנען וועלען זיך אין דער דייטשער דעלעגאציע געפונען די מיניס־טארען: הילפערדינג, קליציוס און ווירט. מיר האל־טען פאר זיך איינעם פון די וויכטיגסטע מאמענ־טען אין אייראפעאישען פאליטישען לעבען פאר די לעצטע יאהרען. די האאגער קאנפערענץ דארף ענטגילטיג ליקווידירען די פראבלעמען, וועלכע זע־נען נאכ'ן וועלט־קריג איבערגעבליבען און ביז איצט געזוכט א לעזונג.

עס פרעגט זיך אלזא, אין וואס בעשטעהט דאס פראגראם פון דער דאזיגער אזוי וויכטיגער קאנפע־רענץ? דערויף איז אבער נישט לייכט צו ענט־פערען. אפיציעל ווערט אויף דער קאנפערענץ שטע־הען די פראגע וועגען רעגולירען ענטגילטיג די דייטשע ענטשעדיגונגען לויט דעם יאנג־פלאן, וואס איז מיט א געוויסער צייט צוריק אנגענומען געווא־רען אויף דער עקספערטען־קאנפערענץ אין פא־ריז. פאקטיש וועלען זיך אויף דער טאגעס־ארדנונג געפונען צוויי פראגען: די רעאליזאציע פון יאנג־פלאן און די עוואקואציע פון רהיין־געביט. אויב קיין האאג פאהרען די פעראנטווארטליכסטע דייט־שע פאליטיקער, איז עס דערפאר, ווייל דייטשלאנד דארף דארט געבען איהר הסכמה אויפ'ן יאנג־פלאן וועלכע זאל אריינברענגען א כרך אין די דייטשע רעפאראציע־צאהלונגען. ביז איצט איז געווען בע־שטימט בלויז די יעהרליכע ענטשעדיגונג, וועלכע דייטשלאנד האט געמוזט צאהלען די מלוכות, וואס האבען געוואונען דעם קריג, דער יאנג־פלאן שטעלט פעסט די אלגעמיינע ענטשעדיגונגס־סומע און די צאהל יאהרען — 62 — אין וועלכע די גאנצע סומע דארף געצאהלט ווערען. דאס הייסט, אז דער דייטשער דעלעגאציע וועט פארגעלעגט ווערען צו אונטערשרייבען א וועקסעל מיט א בעשטימטער סומע און אויף א בעשטימטען טערמין. און ס'איז זעלבסטפערשטענדליך, אז דייטשלאנד וועט פארער־רען בעדייטענדע פאליטישע קאמפענסאציעס פאר דער דאזיגער אונטערשריפט, וואס דארף האבען פאר איהר געוואלדיגע קאנסעקווענצען.

דער מאנגעל אין א גענויען פראגראם פון דער קאנפערענץ בעשטעהט דערין, וואס דא וועלען קו־מען אין א צוזאמענשטויס צוויי געגענזעצליכע גע־דאנקען; דער פראנצויזישער און דער דייטשער. דער פראנצויזישער שטאנדפונקט איז אזעלכער: זאל דייטשלאנד קודם כל געבען איהר אונטערשריפט אויף די פערפליכטונגען, וועלכע ס'ליגט אויף איהר ארויף דער יאנג־פלאן, דאן, שפעטער וועלען מיר רעדען וועגען אלעם איבעריגען. דער דייטשער איז א פערקעהרטער: זאל פריהער ערלעדיגט ווערען די פראגע וועגען עוואקואירען דעם רהיין־געביט, דעמאלט וועט מען קאנען נעהמען אויף זיך די התחייבות'ען פון דער פאריזער קאנפערענץ. אין האאג מוזען אנגענומען ווערען וויכטיגע פאליטישע ענט־שיידונגען, דייטשלאנד וויל בעפרייט ווערען פון דעם אומבעשטימטען פראוויזאריום, וואס האט געהערשט ביז איצט.

אין האאג וועלען אלזא פארקומען פאראלעל צוויי קאנפערענצען: אנ'עקאנאמישע וועגען די ענט־שעדיגונגען און א פאליטישע וועגען דעם רהיין־געביט.

פוילען האט בעקומען אנ'איינלאדונג פון דער קאנפערענץ. די איינלאדונג איז מאטיווירט דערמיט, וואס פוילען האט צו ערלעדיגען א רייהע אפרעכנונגען אין צוזאמענהאנג מיט די דייטשע ענטשעדיגונגען, אויך מיט'ן אנטייל אין דער צוקונפטיגער רעפא־ראציע־באנק, וואס וועט דארפען רעגולירען אלע געגענזייטיגע פינאנציעלע פערפליכטונגען ביי דער ווירטשאפטליכער ליקווידאציע פון קריג. נאך וויכ־טיגער איז פאר פוילען די לעזונג פון דער עוואקואציע פראגע. פוילען איז געצוואונגען גענוי זיך צוצוקוקען צו דעם, וואס עס טוט זיך אויפ'ן רהיין, ווייל בע־קומענדיג פרייע הענד אויף די מערב־גרעניצען, וואלט דייטשלאנד מיט מעהר ענערגיע און אויפ־דרינגליכקייט ארויסגערוקט איהרע בעהאלטענע און אפענע פרעטענזיעס אויף מזרח, לגבי פוילען.

אט אויף דעם באדען פון עקאנאמישע און פאליטישע פראבלעמען וועט פארקומען א שווערער קאמף אין האאג. דער קאמף וועט מסתם דויערען לאנג און די הארטנעקיגקייט פון די צדדים וועט זיין גרויס, ווייל עס האנדעלט זיך וועגען ליקווי־דירען די נאכוועהענישען פון גרעסטען קריג אין דער וועלט־געשיכטע.

פ. ב.

רעפעראט פון עקזעקוטיוו־מיטגליד ה' הארי סאקער

ציריך, (יט"א) נאך דער הזכרה, וואס ה' סאקאלאוו האט געמאכט די פערשטארבענע ציו־ניסטען, האט גענומען א ווארט דער מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין ארץ־ישראל ה' הארי סאקער, וועגען דער ארץ־ישראל־ארבייט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. דעם רעפעראט פון ה' סאקער, וועלכע איז געווען א ריין־זאכליכער האט דער קאנגרעס אויסגעהערט מיט אויפמערק־זאמקייט.

ה' סאקער האט צווי. אנד געזאגט:

דער רעדנער הויבט אן זיין בעריכט פון 1־טען פונקט און זאגט: פון פערשידענע זייטען ווערט דער ארץ־ישראל־עקזעקוטיווע געמאכט פארוואור־פען דאס זי האט זיך בעצויגען אינדיפערענט צו די אינטערעסען פון ישוב. אויב דערמיט ווערט געמיינט, אז די עקזעקוטיווע ווייזט נישט קיין בע־זונדערע אקטיוויטעט ביים בעזוכען עפענטליכע פער־זאמלונגען און דעמאנסטראציעס, אדער בעאיינ־פלוסען די עפענטליכע מיינונג דורך דער פרעסע, איז דערין פערהאן א שטיק אמת, כאטש צוליב גערעכט־מאכען דארף מען דערביי צוגעבען, אז פיוי שאלד האט געהאט צו איהר פערפינונג בלויז א גאנץ קליינעם טייל פון איהר פרייער צייט.

די עקזעקוטיווע האט בנוגע איהר בעציהונג צום ישוב זיך געלענקט לויט צוויי הויפט־פרינצי־פען: א) ערמוטיגען דעם ישוב צו ווערען זעלבסט־שטענדיג און זיי ווייט מעגליך זיך אויסהאלטען און שטיצען אויף אייגענע כוחות. עס זענען געווען צייטען, ווען ווענען אלע עניים, גרויסע און קליינע פריהליכע ווי טרויעריגע, האט מען זיך געווענ־דעט צו דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. דאס איז געווען אנ'אומנארמאלע ערשיינונג און צו דעם האט מען געמוזט מאכען א סוף.

ב) די צווייטע ריכטליניע לויט וועלכער עס האט געהאנדעלט די עקזעקוטיווע איז געווען, שטענדיג קומען צו הילף דעם ישוב מיט ראט און טאט און אויך אינטערווענירען, ווען וויכטיגע אינטערעסען פון ישוב פארערען א קאנטאקט מיט רעגירונגס־בעאמטע. ה' סאקער ברענגט דערביי א בייספיל וועגען דעם גרויסען נוצען, וואס די אינטערווענץ פון דער עקזעקוטיווע האט געגעבען דער שטאט תל־אביב. די רעגירונג האט געהאט פערעפענטליכט א געזעץ־פראיעקט, וועלכער האט אויף דעם שווערסטען אופן בעגרעניצט די רעכט פון די מוניציפאליטעטען. די דאזיגע פעראררנונג איז נאכהער צוריקגעצויגען גע־ווארען אויב נישט אינגאנצען, איז זיכער אין א גרויסער מאס, א דאנק דער אינטערווענץ פון דער ארץ־ישראל־עקזעקוטיווע. אלס רעזולטאט פון דער אינטערווענץ פון דער ארץ־ישראל־עקזעקוטיווע האט די רעגירונג מסכים געווען שטרייכען איהר חוב ביי דער שטאט תל־אביב אין דער הויך פון 74,000 פונט, בתנאי, דאס די ציוניסטישע עקזעקוטיווע זאל מוחל זיין אויך אויף איהר חוב אין דער הויך פון 30,000 פונט. אזוי־ארום זענען געווארען גע־רעגעלט די פינאנצען פון דער ערשטער און איינ־ציגער יודישער שטאט, און עס איז פארגעזעהען, דאס אין משך פון 10 יאהר וועט די שטאט־פער־וואלטונג פון תל־אביב איבערהויפט נישט האבען קיין שולדען.

די יונגע ארץ־ישראל־אינדוסטריע האט זיך מיט ז״ז יאהר צוריק געפונען אין א זעהר שווע־רער [illegible] ע, טיילווייז צוליב איהרע אייגענע פעהלע־רען, אבער דער עיקר צוליב דעם, וואס די רעגי־רונג האט נישט געהאט קיין פערשטענדעניש פאר דער ארץ־ישראל־אינדוסטריע. די ארץ־ישראל־עקזעקוטיווע האט געהאלטען פאר איהר חוב אויפ־קלערען די רעגירונג און זי איבערצייגען, דאס די ארץ־ישראל־אינדוסטריע האט א רעאלע צוקונפט אויב די רעגירונג וועט פיהרען א ענטשפרעכענדע צאל־פאליטיק. דער צאל־אפמאך מיט סיריען איז געשלאסען געווארען אויף א בעפרידיגענדען אופן פאר דער ארץ־ישראל־אינדוסטריע. דער ארץ־ישראל־צאל טאריף איז רעפארמירט געווארען לטובת דער ארץ־ישראל־אינדוסטריע.

רערענדיג וועגן די בעציהונג צווישן אר־בייט און קאפיטאל אין ארץ־ישראל ערקלערט ה' סאקער, האט ווען רעם פראבלעם האבען זיך בעקעמפט צוויי טעאריען: איינע האט בעהויפטעט, אז אין פאל פון א קאנפליקט צווישן די ארבייטס־געבער און ארבייטער זאל די עקזעקוטיווע, אלס מאראלישער סובערען פעסטשטעלען און ערקלע־רען, ווי אזוי דער קאנפליקט דארף ליקווידירט ווערען. די צווייטע טעאריע, וועלכע די עקזעקוטיווע האט אויך אקצעפטירט, בעשטעהט דערין, דאס אויך אין א נויטיגען פאל זאל די עקזעקוטיווע ברענ־גען צו א געמיינזאמע בעראטונג פון די פאראינ־טערעסירטע צדדים און דערפיהרען צו אנ'אפמאך. אין תל־אביב זענען פארגעקומען א גאנצע רייהע קאנ־פערענצען צווישען אינדוסטריעלער און דער „הסתדרות" און אין רעזולטאט איז געשלאסען געווארען א פראוויזארישער ארבייטס־אפמאך עס איז צו האפען, אז עהנליכע אפמאכען וועלען אויך געשלא־סען ווערען צווישען די קאלאניסטען און די לאנד־ארבייטער.

רערענדיג וועגן דער ארבייטסלאזיגקייט אין לאנד, ערקלערט דער רעפערענט, אז מיט 2 יאהר צוריק האט ארץ־ישראל געהאט 7 ביז 8 טויזענד ארבייטסלאזע און חוץ דעם א גרויסע צאהל פון סתם מיטעללאזע מענשען, וואס האבען נישט געהערט צום ארבייטער קלאס. היינט־צו־טאג איז אין ארץ־ישראל נישטא קיין ארבייטס־לאזיגקייט־פראבלעם, הגם די דאזיגע גליקליכע לעזונג פון דעם פראבלעם דארף קודם־כל בעטראכט ווערען אלס פועל־יוצא פון דער נאטירליכער ווירט־שאפטליכער ענטוויקלונג פון לאנד, האט אבער נישט קיין קליינער אנטייל געהאט דערין אויך די ארץ־ישראל־עקזעקוטיווע. די עקזעקוטיווע האט אנ־געווענדעט איהר גאנצען איינפלוס צו בעזייטיגען די אנדערע פאקטארען, וואס זענען טעטיג אין לאנד.

(ווייטער זעה 8־טע זייט).

אין א יודישער קאלאניע

(פון א רייזע איבער ליטע)

הארט ביי דעם ליטווישען שטעטל סיאדי, געפינט זיך א יודישע קאלאניע, וואו עס לעבען א צענדליג משפחות יודישע פויערים, בעארבי־טען מיט שווייס זייערע נחלות און פיהרען א דארפישען שטייגער לעבען.

די ערד־נחלות האבען די דאזיגע יודען בעקומען בירושה פון זייערע טאטעס און זיידעס, וועלכע האבען זייערע ערד־שכחים בעקומען נאכ'ן צווייטען פאלאקישען אויפשטאנד אין יאהר 1863.

אז דער פוילישער אויפשטאנד איז דורכגע־פאלען און די פריצים האבען געמוזט פערוויכען פון זייערע אייגנגוזעסענע ערטער, זענען זייערע גיטער געבליבען אויף הפקר. פון די דאזיגע גיטער איז א טייל אנגעקומען אויך צו יודען. אלעקסאנדער דער צווייטער האט עס צוגעטיילט יענע יודען, וועלכע האבען זיך פערשריבען אלס „קרעסטיאנעס".

גאדאן האט געהייסען דער סיאדער פריץ, וואס האט זיך בעטייליגט אין צווייטען פוילישען „מיאטעזש" און געמוזט איבערלאזען זיין גוט אויף גאטס בעראט. דעם דאזיגען גוט האט דע־מאלט א מנין יודישע משפחות איבערגענומען אויף אויסצוצאהלען.

די ערשטע צעהן יאהר זענען זיי געווען פריי פון יעדען אפצאהל, נאכדעם האבען זיי אין משך פון פערציג יאהר געמוזט צאהלען 25 רובל א יאהר „וויקופ" (אויסלייז־געלד) א חוץ 5 רובל א יאהר קאפ־געלד.

יעדע משפחה האט בעקומען 22 דעסיאטין ערד, וועלכע איז נאכ'ן „וויקופ" איבערגעגאנ־גען צו זיי אין אייגענטום.

א סימן, אז שוין אין יענער צייט האבען אונזערע אלטפרענקישע זיידעס געהאט דעם מוט זיך אפצוזאגען פון אידעלע יודישע פרנסות, אריבערגיין צו ערד־ארבייט און ווערען „עמי־הארצים". שוין דעמאלט האבען די פערצייטיגע זיידעס פערנומען, אז אין דער סאכע ליגט די מזל־ברכה און נישט מורא געהאט זיך צו פער־שרייבען אין דער „שפלער" משפחה פון פויערים.

די זיידעס האבען אפילו דעמאלט געוואלט שאפען א שותפות'ע קאלאניע אויף חבר'שע יסודות, א מין קאמונע בלע"ז, מען האט זיך משמעות נישט געקאנט צונויפרערען און עס איז געבליבען, אז יעדער זאל האבען זיין אייגען שטיקעל ערד אין בשותפות, אויף חבר'שע קא־מוניסטישע יסודות וועט מען בעסער בויען דעם בית־המדרש...

דער קאלעקטיווער בית־המדרש שטעהט נאך ביז'ן היינטיגען טאג אין „זשידו־דווארע" — יו־דישער הויף — אזוי הייסט די קאלאניע.

היינט שניידען די אייניקלעך די מרוכס פון זייערע זיידעס נחלות.

עס האט זיך אויסגעארבייט אין יודישען הויף א בעזונדערער יודישער דארפס־לעבען, מיט זיין אייגענארטיגער שפראך און שטייגער.

א יודישער פויער פון „זשידו־דווארע", אז ער דארף אנקומען צו זיינע מכשירים, פערשפארט ער אנצופרעגען אין „אינווייסקולט" (יודישער וויסענשאפטליכער אינסטיטוט אין ווייסרוסלאנד), ווי רופט מען דאס און ווי רופט מען יענץ.

ער ווייס, אז דער זיידע האט פערשידענע ערד־ארבייט־געצייג אנגערופען מיט'ן נאמען „פלוג", „דערפאטש", בראנעווע, רול, שפראגאלע (דרעש־שטעקען), שאקע (היי־גאפל) א. א. וו.

פאר בלימלעך האט אויך דער זיידע געהאט נעמען: באמבעס, סאססער, הענדלעך; הינדלעך, רוקסטענעס, סטעמבערעס וכדומה.

פערשידענע מינים פויגעלעך רופען זיך: פעמפעס, ציהעלעך, שפאקען; גאנדערסען, וואג־נינעס וכו'. (ליידער האב איך אין דער ווילע וואס איך האב פערבראכט אין „זשידו־דווארע" נישט געקאנט דערגעהן אלע נעמען און זייער פירוש המילות, וואס האבען זיך אויסגעבילדעט אין דער דאזיגער קאלאניע).

אין „זשידו־דווארע" האבען די אלטפרענ־קישע זיידעס און טאטעס, ווי פערפויערט זיי זענען נישט געווען נעשפונגען זייערע עכט־יודי־שע לעגענדעס.

אזוי וועלען נאך היינט צו טאג די טאטעס דערציילען פון חתן־כלה, וואס זענען לעבעדיגערה־הייט איינגעזונקען געווארען ביי דער בארג־קרעטשמע, וואס ליגט הארט נעבען דער יודישער קאלאניע.

אין דער בארג־קרעטשמע האט געלעבט אמאל א יודישער ארענדאטאר. איז אזוי איז ער געווען א יוד, ווי אלע יודען, נאר א פערשטאפט הארץ האט ער פעומאגט, דער יודישער קרעטש־מער, קיין ארימאן קיינמאל נישט אויפגענומען אויף נאכטלעגער, קיין הויזירער קיינמאל קיין וואריסס, אדער שטיקעל ברויט נישט געגעבען. איז אמאל געקומען צום קרעטשמער א יוד, א חוזר על הפתחים, אנ'ארימאן, ווי אלע ארימע־לייט; אבער, ווי עס ווייזט אויס פון די ל"ו; האט ער געבעטען ביים קרעטשמער א שטיקעל ברויט, האט יענער, ווי זיין שטייגער איז, זיך געמאכט נישט וויסענדיג. האט דער ארימאן זיך גענומען בעטען:

— א גוט א הונגעריגען א שטיקעל ברויט, איך בעט אייך!

האט עס נישט געהאלפען, האט איהם דער ארימאן פערשאלטען, אז זיין טאכטער, אז זי וועט גיין צו דער חופה, זאל זי פערזונקען ווע־רען צוזאמען מיט'ן חתן.

און כך הוה. אז דער ארענדאטאר האט גע־פיהרט זיין טאכטער צו דער חופה איז זי צו־זאמען מיט'ן חתן פערזונקען געווארען.

די זיידעס פלעגען פאר'ן ארט, וואו עס ליגען חתן כלה מורא האבען און וויכען פון דארטען, ווי א שד פון ווייראיך. נאך היינט מיי־דען אייניגע טאטעס אויס דעם ארט, ווייל ער „ביידעט" (שרעקט), שוויבעלט מיט נישט־גוטע. דאס איז נישט קיין לעגענדע — וועלען אייך דערציילען די טאטעס — והראיה, מען האט מיט א קורצער צייט צוריק געגראבען די בארג־קרעט־שמע, האט מען דארטען געפונען ביינער פון מענשען...

זשידו־דווארע ווייס צו דערציילען פון א סך מעשיות, וועלכע האבען אין תוך איין און די זעלבע סיפור המעשה. א מעשה מיט שדים.

אמאל האט מען געדארפט דרעשען די תבואה, האבען זיך דריי יודישע ארבייטער צו־זאמען מיט זייער בעל־הבית צונויפגעקליבען אין רייע (שייער). איינער איז געבליבען הייצען דעם אויוען, כדי צו טריקענען די תבואה, די איבע־ריגע זענען ענטשלאפען געווארען. מיטאמאל — א געוואלד! אז מען האט זיך אויפגעכאפט האט מען דערזעהן, ווי דעם אויוען־הייצער שלעפט מען אין אויוען. די קלעצער האבען זיך אנגע־הויבען צו קייקלען פון זיך, האט מען אנגעהוי־בען צו מאכען געוואלדען, כאפען זיך צו תפילין.

(ווייטער זעה 7־טע זייט)

ניי׳ פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבן

6 דינסטאג | אויגוסט | כט תמוז תרפ״ט

זון־אויפגאנג 3.54
זון־אונטערגאנג 7.36

א נייער וויצע־וואיעוואדע אין לאדז

אונזער ווארשעווער קארעספאנדענט טיילט אונז מיט, אז דער ביז־איצטיגער לייטער פון דער זיכערונגס־אפטיילונג אין ווארשעווער וואיעוואדזטווע ד״ר רוזשניצקי איז בעשטימט געווארען אלס וויצע־וואיעוואדע אין לאדז.

האלט ריין אייערע הייזער

(מ) די שטעטישע סטאראסטווא האט אויפ׳ן פארשלאג פון דער געזונדהייטס־אפטיילונג ביים מאגיסטראט בעשטראפט דעם הויזווירט פון קאשטשושקי 27 אויף 30 טעג ארעסט און דעם הויזווירט פון זגערזשער 13 אויף 7 טעג ארעסט פאר אנטי־סאניטארען צושטאנד פון זייערע הייזער.

פון האנדעלס־געריכט

(2) דאס האנדעלס־געריכט האט נעכטען בעטראכט צוויי ביטעס וועגען געריכטס־נאדזאָרען. די ערשטע ביטע איז געווען פון דער פירמע הערש מאטיל, פיעטרקאווער 41. אדוו. גאלדרינג האט מאטיווירט די ביטע דערמיט, וואס דער פעטענט איז בעקאנט אלס עהרליכער סוחר, האט א זעהר גוטען שם אין די האנדעלס־קרייזען, די פירמע איז ארייגעפאלען אין צאהלונגס־שוועריגקייטען צוליב דעם אלגעמיינעם קריזיס און פיל באנקראטען פון איהרע אפנעהמער.

דאס געריכט איז נאכגעקומען די ביטע און פראלאנגירט איהר די צאהלונגען אויף 3 חדשים. אלס געריכטס־קאמיסאר איז בעשטימט געווארען דער האנדעלס־ריכטער גלוגלא און אלס קוראטארען די אדוואקאטען בזשעזשינסקי און גאלדבערג.

דאס געריכט איז אויך נאכגעקומען דער ביטע פון דער גאלאנטעריע־פירמע הלל אפעלבוים, פולנאצנא 2 און פראלאנגירט איהר די צאהלונגען אויף 3 חדשים, אלס געריכטס־קאמיסאר איז בעשטימט געווארען דער האנדעלס־ריכטער האמבורגער און אלס קוראטאר אדוו. אינדעלמאן.

פון ארבייטס־געריכט

(2) דאס ארבייטס־געריכט האט נעכטען בעטראכט די אנקלאגע פון מיכאל בראנדעס געגען דער פירמע היימאן לייב פאר שכירות אין דער הויך פון 709 זלאטיס. דאס געריכט האט צוגעמשפט די דערמאהנטע סומע מיט 10 פראצענט און 30 זלאטיס געריכטס־קאסטען.

ווייטער האט דאס געריכט בעטראכט די אנקלאגע פון יאן בארטאשעק געגען דער פירמע ליבראך, הערנבערג און קאמפ. אויף א סומע פון 1516 זלאטיס פאר דורכגעארבייטע איבערשעהן, נאכ׳ן קאנטראלירען דאס אפרעכנונגס־ביכעל האט דאס געריכט צוגעמשפט בארטאשעק פאר איבערשעהן 1022 זלאטיס.

שטשורעס צובייסען א קינד

דער איינוואוינער פון גלובנא 37, יצחק קיילער האט אין מיטען נאכט פלוצים דערהערט א שרעקליך געשריי פון זיין 11־וואכענדיגען יונגעלע אברהם. ווען ער האט געמאכט ליכטיג האט ער דערזעהען, אז אויפ׳ן קינדס וויגעלע שטעהען 2 שטשורעס און גריזשען דאס הענטעל פון קינד. דער ארויסגערופענער דאקטאר פון פאגאטאוויע האט פעסטגעשטעלט ביי דעם קינד שווערע וואונדען.

ווער איז די שווארצע מאסקע?

קאנקורס מיט פרעמיעס פאר די לעזער פון „נייעם פאלקסבלאט"

די שפאנונג אין רינג־קאמף־טורניר פון צירק איז דערגאנגען צו דער העכסטער מדרגה. ס׳זענען שוין געבליבען געצעהלטע טעג צו פערענדיגען דעם טורניר. די אטלעטען, וועלכע האבען זיך ארויסגעארבייט אויפ׳ן אויבענאן פון דער טאבעלע בעמיהען זיך מיט אלע כוחות צו דערהאלטען זיך ביז צום שלוס פון דעם טורניר. מיט אמאל האט זיך אבער געמאלדען אן׳אטלעט אין א שווארצער מאסקע, וועלכער וויל ארויסרייסען דעם שווער־אויסגעהארעוועטען נצח׳ן פון אנדערע אין טורניר. לויט די ביזאיצטיגע קאמפען פון דער שווארצער מאסקע שטעלט זיך ארויס, אז דאס איז אן׳ערשט־קלאסיגע קראפט, וועלכע איז א געפאהר אפילו פאר די בעסטע אטלעטען. צווישען די טויזענדער בעזוכער פון צירק געהען ארום פערשידענע קלאנגען וועגען דעם, ווער ס׳בעהאלט זיך אונטער דער שווארצער מאסקע. ס׳הערען זיך נעמען פון די גרעסטע אטלעטען אין דער וועלט.

מיר ארדנען איין א קאנקורס פאר אונזערע לעזער צו טרעפען דעם נאמען פון דער שווארצער מאסקע.

אלזא: ווער איז די שווארצע מאסקע? ווי איז דער נאמען פון דעם געהיימניספולען אטלעט?

אין משך פון די טעג, ביז די פראגע וועט פערענטפערט ווערען אויף דער ארענע פון צירק, וועלען מיר דרוקען טעגליך קופאנען, אויף וועלכע אונזערע לעזער וועלען אויסדריקען זייערע השערות.

ווער עס וועט טרעפען דעם ריכטיגען נאמען פון דעם אטלעט, וועט בעלוינט ווערען מיט א שעהנער פרעמיע — א טואלעטען־באמבאניערקע.

ביי עטליכע גלייכע ענטפערן וועט ענטשיידען א גורל.

נאטירליך קאן יעדער לעזער, אויף בעזונדערע קופאנען געבען פערשידענע ענטפערן.

אין היינטיגען נומער דרוקען מיר דעם ערשטען קופאן.

1

ווער איז די שווארצע מאסקע?

דער אטלעט הייסט ________________

____

נאמען און אדרעס פון טרעפער ________________

____

נישט צו בלייבען קיין עגונה

איז אנ׳אפגעגעבארט ווייבעל געפאהרען אזש קיין בערלין צו איהר אנטלאפענעם מאן און ארויסבעקומען א גט

אויף קאנסטאנטינער גאס האבען זיך געלעבט דאס פאר פאלק גורא, זיי האבען געהאלטען א קאנדיטאריי און פערדינט זיך אויף פרנסה, יונגע מענשען, ארבייטסזאמע האבען זיי געטרוימט וועגען גוטע געשעפטען. אזוי איז ארורך א פאר יאהר נאך דער חתונה, דערווייל זענען זיי קיין גרויסע עשירים נישט געווארען און דעם גרויסען געווינס איך נישט געוואונען.

מאכט זיך, אז דער יונגערמאן האט זיך בעקענט מיט עפיס א רייטשקע און איז מיט איהר געווארען א גאנצער שמעלקע. די פרוי האט וועגען דעם, נאטירליך, נישט געוואוסט און אונזער תכשיט האט זיין לעבען אנגעהויבען טיילען צווישען זיין היים און דער רייטשקע, געהייסען האט עס, אז ער האט געשעפטען. איינמאל האט ער דערצעהלט זיין פרוי, אז ער דארף נאר האבען א ביסעל מזומן און זיי וועלען באלד מיליאנערען. האט די פרוי איהם געגלויבט און איז מסכים געווען צו פערקויפען איינעם פון די צוויי געוועלבער וואס זיי האבען געהאט. דאס ביסעל געלד וואס מ׳האט פאר׳ן געוועלב אפגענומען, איז אבער פאר דעם „געטרייען" מאן פון צווייטע ווייבער זעהט אויס געווען צו ווייניג. כדי נתעשר צו ווערען, האט ער צוגערעדט דער פרוי אז מ׳זאל פערקויפען די גאנצע וואוינונג און דאן... דאן וועט שוין אלץ זיין גוט. די נאאיווע פרוי האט זיך געלאזט צורעדען און מ׳האט פערקויפט די וואוינונג. האט גורא צוגענומען דאס געלד און איז פערשוואונדען. דאמאלסט ערשט האט די פרוי זיך דערוואוסט וועגען איהר אומגליק.

די אומגליקליכע פרוי האט אנגעהויבען ארומזוכען דעם פערשוואונדענעם און זיך דערוואוסט, אז ער איז מיט זיין רייטשקע אוועקגעפאהרען קיין בערלין און זיך דארט בעזעצט.

האט זיך די פרוי געווענדעט צום ראבינאט אז ער זאל אויסווירקען פאר איהר א גט. אויב זי האט שוין נישט קיין מאן — האט זי געטענהט וויל זי נישט פערבלייבען קיין אייביגע עגונה און פערשווארצען איהר ביסעל יאהרען.

דער ראבינאט האט זיך געווענדעט קיין בערלין אבער אונזער תכשיט האט זיך נארנישט געמאכט פון דעם. אין יך מישב דאס ווייבעל און פאהרט אליין אריבער קיין בערלין.

ווען דער מאן האט זי דערזעהען איז ער משמעות נישט איבעריג צופרידען געווען פון דעם גאסט און האט זי גאנץ נישט־פריינדליך אויפגענומען. אבער קיין ברירה האט ער שוין נישט געהאט און איידער צו האבען א פראצעס פאר ביגאמיע, האט ער מסכים געווען אפצוגטן זיין לאדזשער פרוי.

די פרוי האט גענומען גט און איז געקומען צוריק קיין לאדז.

פאר 500 זלאטעס פערקויפט זיין כלה

דער קויפער האט אבער פון דער טראנזאקציע נישט גענאסען; העלענא „אויס כלה ווידער מויד"

אז דער רבונו של עולם העלפט, ווען און ער האט א לייכט געמיט, א שווערען בייטעל, א גרינגען קאפ און... אנ׳אכצעהן יעהריגע טאכטער, וואס פערשיינט און פערלייכט די גאסען מיט איהר חן — לעגט ער אוועק די פראטעסטען מיט אלע שטייערצעטלען אויף „לכ׳שירחיב" און אליין פאקט מען די טשעמאדאנעם מיט די נעסעסערס און מען פאהרט אויף זומער־וואוינונג אפפרישען זיך די פאר יאהר, ווי אין פסוק שטעהט: בצל כנפיך תסתירנו — בעהאלט מיך גאטעניו אין דיינע טיפע וועלדער, כדי די סעקוועסטראטארען זאלען מיך נישט בעמערקען...

אין די געדיכטע וועלדער פון סטשאלקאוו, אונטער לאדז האט זיך געלופטערט דער גוט־בעזיצער מ... מיט זיין 18 יעהריגער בתולה העלא וועלכע האט רונדיגע באקען און בלויע אויגען, א לופטיגען קאפ און א נישט קליינעם — יצר־הרע, וועלכער האט איהר אנגערעדט רוקא צו פערליבען זיך אין דעם 22־יעהריגען קראסאוויעץ ווערבינסקי.

ווערבינסקי איז א בחור׳ל, ווי אין פסוק שטעהט רא טאנצא אין רא רוזשאנצא — א בחור׳ל א גאלד מיט א שארפען בליק, א פלאם־פייערדיגער סוחר, און ועל כלם — א גרויסער טויגעניכטס׳ס, נישט צו גאט און נישט צו לייט און אויסער א רודאלף־וואלענטינא פנים׳ל, רושאזעפינעבאקער פיסלעך און אנ׳ארוואקאטיש פיסקעל אויף צו מאכען קאמפלימענטען — האט ער גארנישט בעזעסען.

האט זיך נעבעך דער טאטע געבעטען ביי דער בתולה מרת העלענע:

— נארעלע, א נדן, האב איך פאר דיר אנגעגרייט, אויף אלע מיינע גוטע פריינד געוואגט, א חתנ׳רל וועל איך דיר אויסקלויבען א צאצקע — די פינגער צו לעקען, וואס טויג דיר דער ווערבינסקי — לאז איהם נאך! ווערסט דאך. אויסער חרפות פון איהם נארנישט האבען!

האט זיך מרת העלענע צווויינט און געסטראשעט, אז זי וועט זיך הענגען, שיסען, טרינקען, אז זי וועט... — קורץ, [?] האט געסטראשעט מיט אלע ארבע מיתות בית־דין, אויב מען וועט איהר נישט געבען ווערבינסקי׳ן.

בלית ברירה האט דער טאטע מסכים געווען און געטראכט זיך: הלוואי זאל זי נישט בערויערען ערשט דעמאלט, ווען ס׳וועט שוין זיין צו שפעט...

דער חתן־בחור האט דערוויל אויפ׳ן חשבון פון דער רייכער ירושה, וואס עס וועט איהם בלייבען, נאכ׳ן צוקונפטיגען שווינגער־פאפא געלעבט א גוטען טאג: געקליידט זיך, ווי דער פרינץ אועלס און גע־לאזט זיך וואוילגעהן, ווי אנ׳אנגלישער מאהאראדזשע אין פאריז; אזוי אבער, ווי אליין איז ער געווען א קנאפער פערדינער, האט ער גענומען קליינע גמילות־חסדים׳לעך פון 500 זל. על חשבון הגביר, אויף קורצע טערמינען.

אז די טערמינען זענען אבער ארורך און קיין כסף איז נישט געווען און די בעלי־חובות זענען נישט געשלאפען, האט זיך אונזער חתן־דינג נעבעך געבראכען דעם קאפ, ווי אזוי קומט מען דא ארורך מיט גאנצע ביינער? און ער האט אנגעהויבען צו דרעהען; א וועקסעל איז פעליג געווארען האט ער „איבערגעדרעהט".

איין בעל־חוב אבער, ווען ס׳איז געקומען א גאנצער ה״קער, האט אבער בשום אופן נישט געוואלט לאזען דרעהען. און מר ווערבינסקי איז געווען אין דער קלעם... דאך דער שכל־הישר ווינער האט איהם אויך דאס מאל נישט פערפיהרט:

— ווייסטו, וואס, [?]ט ער געזאגט צו זיין בעל־חוב — איך וועל דיר אפרעקען דעם חוב מיט מיין כלה...

— וואס הייסט?

— נאר פשוט: איך וועל דיר אוועקגעבען אויף איבער נאכט מיין כלה און דו וועסט מיר צוריקגעבען דאס וועקסעלע אויף 500 זל...

— געמאכט.

— געמאכט!...

דאס כלה־מיידעל האט געביך געוויינט, געפעדעט, ספאזמירט; דער חתן האט אבער אויך געבעטען, אויך געוויינט:

— דו מוזט מיך ראטעווען, א נישט בין איך א פערפאלענער, מ׳וועט מיך איינזעצען... און קייטען שמידען... נאך כיביר שיקען...

דעם מיידעל איז קיין אנדערע ברירה נישט געבליבען, ווי צו געהן צו דעם חתנ׳ס בעל־חוב און איהם בעטען, אז ער זאל אויף איהר רחמנות־האבען און נישט געניסען פון דער טראנזאקציע, וואס דער חתן האט געמאכט מיט איהר קערפער...

דער בעל־חוב, הפנים, טאקע אנ׳ארנטליכער מענש, האט ביי זיך פערהאלטען דאס מיידעל און אליין איז ער געגאנגען צו איהר פאטער, דעם פריץ און איהם דערצעהלט די גאנצע מעשה און אלס „ראוואר ושעטשאווי" האט ער איהם געוויזען דעם טאכטער, א פערשלאסענע ביי זיך...

וואס ווייטער איז געווען? — פון דעם שידוך איז פערשטעהט זיך גארנישט געווארען; העלענע איז איצט אויס כלה און ווייטער מויד און דער אלטער פריץ האט דעם בחור ווערבינסקי מיט א מעסער אזוי צוטרייבערט די זייטען, אז ער וועט שוין אזוי שנעל אפילו קיין כשר׳ע טראנזאקציעס אויך נישט קענען מאכען.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87

צוריקגעקעהרט

ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען, מענער־שוועכע. אלע ארט אנאליזען, בעהאנד־לונג מיט קווארץ־שטראהלען.

נעמט אן פון 8 פריה ביז 2 נ.מ. און פון 6–9 אוו.

Dr. MED. J. BETTE

ספעציאל־ארצט פאר אינערליכע־און קינדער־קראנקה.

פיעטריקאווער 6, טעל. 44-95.

נעמט אן פון 8 ביז 11 און פון 4 ביז 6 אוועגד.

„נייער פאלקסבלאט"

קופאן № 28

אויף צו געווינען אומזיסט דאס בוך. ווערק:

„אין מערב קיין נייעס"

פון עריך מאריא רעמארק.

אויסזיכטען פאר יודישע עמיגראנטען אין בראזיליען

די נאטור-אוצרות און ענטוויקלונג פון בראזיליען—וואסערע פאכען קאנען זיך גוט איינריכטען?-פאר עמיגראנטען עקזיסטירען נישט קיין שום שוועריגקייטען, אדער בעגרענצונגען

אויף צו קענען וויסען די איינוואנדערונגס-מעגליכקייטען קיין בראזיליען, מוז פיל וועניג בעקאנט זיין מיט דעם לאנד גופא, מיט זיין פאליטישער און עקאנאמישער לאגע.

בראזיליען איז איינס פון די רייכסטע לענדער אויף דעם ערד-קוגעל. איהר שטח איז כמעט אזוי גרויס, ווי דער שטח פון די פעראייניגטע שטאטען אין נארד-אמעריקא און איז איינגעטיילט אין פערשידענע קלימאט-סטרעפען, אזוי צ. ב. ש. איז אין דער עסטאדא פערנאמבוקא און באהיא דער קלימאט א ווארימער, אין אמאזאנאס איז די היץ א טראפישע, דאגעגען אין עסטאדא סאן-פאולא איז דער קלימאט א מעסיגער און אין עסטאדא פאראנא און ריא גראנד דא סול איז דער קלימאט א קאלטער.

בראזיליען פערמאגט פיל מינעראלען, וועלכע זענען נאך אבער נישט אויסגעפארשט געווארען. עס זענען דא געגענדען, וואס זענען רייך מיט פרוכטען און פערשידענע טראפישע געוויקסען און די בעפעלקערונג וויערע איז נאך א האלב-ווילדע, לעבט לויט די געזעצען פון דער נאטור, ארבייט נישט און ערנעהרט זיך דערפון, וואס די ראטיגע רייכע נאטור שענקט מיט אזא שפע.

בראזיליען איז רייך אין פערשידענע רויהשטאפען, אמאזאנאס צ. ב. ש. פערמאגט גרויסע ברייטע שטחים מיט קאאוטשוק-פלאנטאציעס, וואס ווערט פערעכנט פאר דעם בעסטען סארט קאאוטשוק. די געגענד מינאס-זשעראס איז רייך אין גרובען פון אייזען, שטיין-קויהלען און פערמאגט געוואלדיגע נישט אויסגעפארשטע ערטער פון דימענטען-שטיינער און בריליאנטען, וועלכע ווארטען אויף געהעריגע הענד, וואס זאלען זיי עקספלאאטירען. עסטארא סאן-פאולא איז רייך מיט קאווע-פלאנטאציעס. דיאגראנד איז בעריהמט מיט איהר לאנדווירטשאפט.

די אינדוסטריע אין בראזיליען איז נאך גאר א יונגע, זי צעהלט סך-הכל איניגע צעהנדליג יאהר. פריהער פלעגט מען אהער אלע אינדוסטריע-ארטיקלען אימפארטירען פון דער פרעמד. איצט האט שוין בראזיליען איהר אייגענע נאציאנאלע אינדוסטריע, וואס קאנקורירט מיט דער אויסלענדישער.

אלס לאנד פאר א מאסען-איינוואנדערונג האט בראזיליע א רייכע צוקונפט. עס איז איבערהויפט דא פלאץ פאר א גרויסער קאלאניזאציע און אינדוסטריאליזאציע אין די שטעט. עס ליגען געוואלדיגע פרוכטבארע שטחים ערד, וואס ווארטען, מען זאל זיי בעארבייטען. עס זענען פערהאן אין בראזיליען פיל נאטור-אוצרות, וועלכע וואלטען געקענט א ברכה פאר די, וואס וואלטען זיי אויסגענוצט. דאס לאנד פערמאגט אויך רייכע מינעראל-קוועלען, וועלכע זענען נאך נישט ענטוויקעלט און וועלען ווערען מיט דער צייט בעריהמט אויף דער גאנצער וועלט.

בראזיליען איז איבערהויפט רייך אין קאווע-פלאנטאציעס. די קאווע דאס איז דער הויפט-פראדוקט, וואס דאס לאנד פראדוצירט און איז בעריהמט מיט איהר קוואליטעט אויף דעם וועלט-מארק. דאס גערעטעניש אדער אומגערעטעניש אויף קאווע האט אויך אן איינפלוס אויף די איבעריגע ארטיקלען פון בראזיליער פראדוקציע.

בראזיליען, וואס פערמאגט אזעלכע אייגענשאפטען און וואס איז נאך פערהעלטנישמעסיג א זייער וועניג בעפעלקערט (אינגאנצען געפינען זיך 40 מיליאן איינוואוינער), קען דאדורך ווערען איינע פון די וויכטיגסטע צענטערען פאר דער יודישער איינוואנדערונג. עס איז דא גענוג ארט אויף צו קאלאניזירען טויזענדער יודישע פאמיליעס, וועלכע וואלטען נאר געוואלט און וואלטען פעהיג געווען צו בעזעצען זיך אויף באדען. די בראזיליאנער רעגירונג העלפט פיל צו אין דער הינזיכט. אויך די יק"א קומט צו הילף די יודישע פאמיליעס, וואס ווילען בעארבייטען די ערד.

(בריף פון בראזיליען)

אבער אויך אויף דעם געביט פון קליין-אינדוסט-ריע איז דא פאר פיל יודישע איינוואנדערער א ברייט פעלד צו ענטוויקלען זיך, האנדווערקער, מענשען ביי פאכען און די הענד קענען דא געפונען פלאץ פאר ארבייט. דאס לעבען אין בראזיליען איז זעהר פריי. עס עקזיסטירען קיין שום בעגרענצונ-גען פאר נייע איינגעוואנדערטע. די בראזיליאנער בעפעלקערונג פיהלט נישט קיין שום נאציאנאלען אדער ראסען-האס בנוגע דעם איינגעוואנדערטען. עס הערשט א פולקאמע טאלעראנץ צווישען די פערשידענע נאציאנאלע גרופען, וואס געפינען זיך דא. די בראזיליאנער רעגירונג שטיצט אפט אונטער די שולען און קולטור-צענטרען פון די נאציאנאלע גרופען אין בראזיליען.

ביי איצטיגער שווערער צייט, וואס עס לעבען איבער די יודען אין מזרח-אייראפא און ביים פער-שליסען די טויערן אין א רייהע עמיגראציע-לענדער, קען נור קומען אין בעטראכט בראזיליע אלס לאנד פאר א גרויסער יודישער איינוואנדערונג. בראזיל-יען איז א לאנד וואו יעדער איינער, וואס וויל נאר ארבייטען, קען געפינען זיין חיונה. קיין גליקען, וואס אנ'אמת מאכט מען נישט, אבער פרנסה קען מען האבען. עס איז ראטזאם, דאס די אלע, וואס גרייטען זיך, נישט פארשטעלען זיך קיין פאנטאזי-יעס וועגען גליקען. זיי מוזען וויסען, אז אין בראז-יליע פאדערען זיך בעזונדערע מענשען מיט פאכען אין די הענד און וואס פערמאגען גערולד און אויס-רויער-קראפט. די, וואס פערמאגען נישט די ראויגע מעלות, דארפען קיין בראזיליען נישט פאהרען. ווייל זיי וועלען אין בראזיליען נישט קענען פערבלייבען און וועלען נאר פטר'ן אומזיסט צייט און געלד.

פאר מענשען מיט אונטערנעהמונגס-גייסט און מיט א קליינעם קאפיטאל איז בראזיליען א גוטער פלאץ. דאס לאנד האלט זיך איצט אין ענטוויקלען און איז נאך יונג אויף אלע געביטען פון דער ווירט-שאפט. עס איז דעריבער נישט געוואונשען, אז עס זאלען קומען מענשען אהן פאכען, וועלכע מוזען דאן ווערען „קלאפערס", די ראזיגע „קלאפערס" ברעננען, אונז, דער יודישער בעפעלקערונג, נישט קיין איבעריג גוטען שם, און וואס יעהניגער זיי וועלען זיין, אלץ בעסער זעט פאר אונז זיין און מען וועט האבען יענגען אונז אנ'אנדער מיינונג.

רעו הגם ווי שוין פריהער דערמאהנט, עס הערשט נישט אין בראזיליען קיין אפיציעלער אנטי-סעמיטיזם, דאך ווארפען זיך די „רוסאס" (אזוי רופט מען דא די יודען) מיט זייערע פרנסות צופיל אין די אויגען.

פאכלייט, וועלכע קענען זיך דא איינארדנען און מיט דער צייט ארויפארבייטען זיך, זענען פון פאלגענדע בראנזשען: שניידער, מעכאניקער, עלעקטראטעכניקער, פריזיער, שאכטעל-מאכער, מאפעציערער, דרוקער, מאליארס, מוליארס, גראווירער, שטיינדרייצער, טריקאטאזשניקעס, ראמען-היטען-מאכערס, העפטער; עס איז אויך דא ארט פאר פאבריקאציע פון קנעפ, ספינקעס, וועש, גאלאנטעריע-ארטיקלען, זייף, פערפום, שאקא-לאד א. א.

די גרעסטע פערספעקטיווען זענען אבער פעדראן פאר לאנד-ארבייטער, וועלכע פערמאגען אויך א ביסעל געלד, בראזיליען נויטיגט זיך אין פיל לאנדווירטשאפטליכע קרעפטען און אזעלכע בע-קומען אקע די גרעסטע הנחות ביי דער בראזיליאנער רעגירונג.

מיט איין ווארט, מענשען, וואס שטעלען זיך נישט פאר קיין גרויסע גליקען און וואס ווילען ארבייטען, קענען אין בראזיליען געפונען פלאץ.

ח. סוכאדאלסקי

אין א יודישער קאלאניע

(ענדע פון דער 3-טער זייט).

קוים מיט מאטערניש האט מען אפגעראטעוועט דעם יודען פון נישט-גוטענס-הענד.

פערהאן א וועג אין זשידו-דווארע", אויף וועלכען טאטעס גייען נישט. עס איז א וועג, וואס פערפיהרט.

אט דערציילט מיר א קאלאניסט, אז מיט איהם אליין האט פאסירט אזא מעשה:

ער איז אמאל שפעט אינאווענד געפאהרען פון א דערבייאיגען ישוב צו זיך אהיים. מיטאמאל האט דער וועג זיך אפגעדרעהט אן א זייט. ער זוכט דעם וועג, ער געפינט נישט. האט ער אויפ-געהויבען א געוואלד – קיינער ענטפערט נישט. מיטאמאל דערזעהט ער, ווי עס לייכט זיך א פייערל אין א פויערישער שטיבעל. לויפט ער צום פייערל, קומט אריין אין שטוב: אפשר וויסען די פויערים, וואו עס ליגט דער וועג צו איהם אהיים.

לאכען די פויערים. ער איז דאך נאהענט, הארט נעבען זיין אייגענעם דארף, ממש א פאר טריט – און ער איז אין דערהיים. לויפט ער שוין גיך צום פערד און וואגען, – עס הויבט זיך בארנישט אן: ער זעהט נישט דעם וועג. באין ברירה האט ער זיך צוגעלעגט אויף דער ערד אונטער'ן וואגען און גענומען ווארטען אויף טאג. איבערגע-ווארט די נאכט, ערשט ער דערזעהט, אז ער ליגט סאמע נעבען זיין היים...

אזעלכע און עהנליכע מעשיות ווייסען די טאטעס צו דערצעהלען אהן א ברעג. מעשיות, וואס עס האט פאסירט מיט זיי אליין. מעשיות, ווי זיי האבען אליין, מיט די אייגענע אויגען געזעהן, ווי עס ברענט זייער „רייע". נישט נאר זיי, נאר דער גאנצער דארפישער ישוב, יעדערער האט גע-זעהן בעשיינפערליך, מיט דער האנד אנצוטאפען, ווי עס ברענט א רייע. אז מען האט אויפגעוועקט אלע שכנים פון דארף, האבען זיי אויך געזעהן דאס אייגענע, ווי דאס פייער פערשפרייט זיך, טאנצט פון רייע צו רייע, און אויף מארגען זענען די רייעס געשטאנען, ווי געווען. קיין זכר נישט פון א שריפה...

די זיידעס און טאטעס האבען עס אליין גע-זעהן, דערפאר האבען עס אבער קיינמאל נישט געזעהן די זיהן און אייניקלעך – זיי זעהען אנדע-רע זאכען, זיי חלום'ען זיך אנדערע חלומות.

אינטערעסאנט, אז אין „זשידו-דווארע" גע-דענקט מען נישט עפעס א ניגון, א לידעל, וואס זאל געשאפען ווערען אויף די פעלדער בעת אדער נאך דער ארבייט. בעת דער ארבייט זינגט מען עפעס א תפלה, עס ווענדט זיך נאך דער שטימונג נאך: איז מען אויפגעלייגט זינגט מען א קדושה'לע, „תכנת שבת", א „רצה", איז מען מיט דער נאז אראפ – זינגט מען א „ונתנה תוקף", א „אל מלא רחמים", א „אנקת מסלדיך"...

– פארט יודישע פויערים!

די לעצטע יאהרען איז די לאגע פון „זשידו-דווארע" שטארק שפל. בעזונדערס איצט נאך דער אומגערעטעניש.

רייסען זיך טאקע אפ קינדער פון דער מא-מע-ערד און שטופען זיך אין שטאט!

מיט 25 יאהר צוריק – דערצעהלט מיר א קאלאניסט, – איז אמאל אראפגעקומען צו אונז א שליח, אזש פון באראן הירש (איק"א) און געגע-בען יעדען קאלאניסט פינפהונדערט רובעל צו זיי-הען סעדער, קויפען בהמות – פון דעמאלט אן האט „זשידו-דווארע" קיינעם נישט געזעהן.

באמת אנ'עולה. מיט וואס איז „זשידו-דווא-רע" ערגער פאר א „פרייהייט", „קאמונע", „עמעס"? מיט וואס האט „זשידו-דווארע" זיך פערזינ-דיגט?

מ. גערין

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער ליי׳טונג פון א. בעזמאז.

לעצטער געזעגנונגס-גאסטראל
פון קינסטלער-פאר פון מאסקווער קונסט-טעאטער
מאריס לאמפע
און די זינגערין
פאניא מענדעלעוויטש
– מיט׳ן אנטייל פון –
א. איידזענבערג
ווארשאווער קאמיקער

היינט, דינסטאג, דעם 6-טען אויגוסט, 9 א זייגער אין אווענד
לעצטע געזעגנונגס-פארשטעלונג
גרויסער ערפאלג! שלום עליכמ'ס גרויסע קאמעדיע
טוביה דער מילכיגער
4 אקטען מיט געזאנג פון שלום-עליכם. הויפטראל „טוביה" – מ. לאמפע.
צום שלוס: מאריס לאמפע אלס „דער משוגעגער בטלן" פון י. ל. פרץ.

מ'נעמט אנטייל דאס גאנצע פערסאנאל. בילעטען צו בעקומען אין קאסע אין פילהארמאניע
אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.

היינט – ROSITA – די גאסען-זינגערין
און פאלגענדע טעג!
שעהנע 10-אקטיגע דראמע, געשאפען אויפ׳ן גרונד פון לעבען פון א יונגע פרוי. פערשטויסען פון דער גאס גלייך אין די ארמס פון פערגעניגענס..
אכטונג! דער פילם ווערט אילוסטרירט מיט געזאנג
אין דער הויפטראלע MARY PICKFORD
נעכסטער פראגראם: „די ליבע פערבלענדעט" אין די הויפט-ראלען: Konrad Veidt, Lil Dagover, Emil Jannings i inni

Kino Spółdzielni
Sienkiewicza 40.
אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יו"ט 2 נאכמ., לעצטער סעאנס 10 אוו.
אויפ׳ן 1. סעאנס – פרייזען פערקלענערט
קינא אין גארטען

(KAJDANY) „קייטען"
היינט און פאלגענדע טעג
גרויסע פרעמיערע!
מעכטיגע און שוידערליכע דראמע אונטער׳ן נאמען:
– אין דער הויפט-ראלע GEORGE O'BRIEN
דער נעכסטער פראגראם: „וואוילטעטער"
פערשטארקטער ארקעסטער. דער זאל איז מעכאניש ווענטילירט. פערשטארקטער ארקעסטער.

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26, ביים פלאץ קאשטשעלני
פערשטארקטער ארקעסטער.
דער זאל ווערט מעכאניש ווענטילירט.

„ב'רוטער נישט חתונה האבען"
סענסאציאנעלע פאסירונגען פון די צייטען פון משארלסטאן און בלעק-באטאם
אין די הויפטראלען: L. MORAN i NEOL HAMILTON
פערשטארקטער ארקעסטער.

Teatr Letni (d. „Gong") Cegielniana 16
אונאפרופליך היינט פייערליכע ערעפנונג
פון קינא-טעאטער
Hollywood
אין גארטען.

רעפעראט פון עקזעקוטיוו-מיטגליד ה' האַרי סאַקער

(ענדע פון 3-טע זייט).

ווי למשל „פיקא", די רעגירונג און דעם ישוב זעלבסט, זאָלען זיך בעשעפטיגען מיט דער ליקווידאַציע פון דער אַרבייטסלאָזיגקייט. פאַר דער רעגירונג איז דאָס געווען אַ נייע ערשיינונג, צו זעלכער זי איז נאָך נישט געווען געוואוינט, טיילווייז צוליב דער שולד פון דער ציונ. אָרגאַניזאַציע, לאָרד פּלומער, וועמען דער רעפערענט דריקט בײַ דער געלעגענהייט אויס אַ דאַנק, האָט עס געמאַכט פאַר זיין פערזענליכער אָנגעלעגענהייט די פראַגע צו לעזען.

גרויסע פערדינסטען בײַ דער ליקווידאַציע פון דער אַרבייטסלאָזיגקייט האָט אויך געהאַט די „הסתדרות העובדים", אָהן וועלכעס מיטווירקונג עס וואָלט זעהניג וואָס געקאָנט אויפגעטאָן ווערען.

רעדענדיג וועגען די נייע קאָלאָניעס, זאָגט ה' סאַקער, אַז די ארץ־ישראל עקזעקוטיווע האַלט עס פאַר דער דרינגענסטער אויפגאַבע פון דער אָרגאַניזאַציע מיט פאָרצוג פון אַלע אַנדערע, צו קאָנסאָלידירען די דאָזיגע קאָלאָניעס, אַ לעבענס־פראַגע פאַר די קאָלאָניעס איז די שטייער־פראַגע. די רעגירונג פיהרט איצט איין אנשטאָט דעם מעשר אַ אַנדערען בעשטייערונגס־סיסטעם פאַר די קאָלאָניסטען. עס העננט פיל אָפּ פון כאַ אַקטער פון דאָזיגען בייעם שטייער. אין גרונד גענומען איז דער נייער שטייער־סיסטעם פון דער רעגירונג אַ גע־זונדער.

איבערגעהענדיג צום צווייטען פּונקט — אָרגאַניזאַציאָנעלע פראַגען — ערקלערט ה' סאַקער, אַז די שווערסטע פראַגע איז געווען די סאַנירונג פון די פינאַנצען. זייט יאָהרען שטייגען איבער די הוצאות פון דער אָרגאַניזאַציע די הכנסות, דער קרעדיט פון דער אָרגאַניזאַציע איז שטאַרק געפאַלען. די לעהרער און בעאַמטע האָבען מאָנאַטען לאַנג נישט געקומען קיין פענסיע. שולדיג אין דעם מצב זענען געווען די ציוניסטען אויף דער גאַנצער וועלט און קודם־כל אין אמעריקא, וועלכע האָבען נישט ערפילט די התחייבות׳ן, וואָס זיי האָבען אויף זיך גענומען. נישט קוקענדיג דערויף, זענען די תוצאות פון דער אָרגאַניזאַציע טיילווייז געדעקט געוואָרען.

די עקזעקוטיווע איז געשטאַנען פאַר׳ן פאַקט פון צוזאַמענברוך פון צוויי וויכטיגע און ענג־פאַרבונדענע פריוואַטע אינסטיטוציעס, די אַמעריקאַנער ציון־קאָמענוועלטה און פון „משק". דער באַנק־ראָט פון די דאָזיגע געזעלשאַפטען וואָלט געהייסען אַ באַנקראָט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין אַמעריקא, ווי אויך דאָס צוריקגעהען אין אַ־אַבישע הענד פון די גרויסע שטחים באָדען, אויף וועלכע עס האָט זיך שוין אָנגעהויבען בויען אַ ייִדישער ישוב. די ציונ. אָרגאַניזאַציע האָט טראָץ איהרע אייגענע שווערער פינאַנציעלער לאַגע גענומען אויף זיך די ליקווידאַציע פון דער אַמעריקאַנער ציון־קאָמענוועלטה. ה' זאַק־פריטלאַנד, דער קאַסיר פון דער ציונ. אָרג. האָט פריוואַט איבערגענומען דעם שווערען פאָסטען פון ליקווידאַטאָר. די ציונ. אָרגאַניזאַציע האָט געבראַכט שווערע פינאַנציעלע קרבנות, זי האָט געראַטעוועט דעם גוטען נאָמען פון דער אַמעריקאַנער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע און דעם פער־לוסט פון יודישען באָדען.

איבערגעהענדיג צו די שול־פראַגען, ערקלעהרט ה' סאַקער, דאָס אויפ׳ן געביט פון שולוועזען איז אַ דאַנק די אומגעהייערע גרויסע לייסטונגען פון פרוי שאלד, זעהר פיל אויפגעטאָן געוואָרען.

דער רעפערענט שילדערט ווייטער די בעציהונגען צווישען דער עקזעקוטיווע און די לייטונג פון קרן־היסוד, וועלכע ער בעצייכענט אַלס העכסט קאָרעקט. דאָס זעלבע קאָן אָבער נישט געזאָגט ווערען בנוגע דעם קרן־קימת, וועמענס לייטונג עס בעטראַכט זיך פאַר אַ גענצליך זעלבסטשטענדיגע אינסטיטוציע און פערשטענדיגט זיך נישט מיט דער עקזעקוטיווע וועגען באָדען־קויף־פּאָליטיק. דאָס נישט פעראייגהייטליכען דעם באָדען־קויף־סיסטעם מצד דעם קרן־קימת מיט דער קאָלאָניזאַציע־פּאָליטיק און קאָלאָניזאַציע־פּלענער פון דער עקזעקוטיווע ברענגט שאָדען דער זאַך גופא. דער קאָנגרעס טאָר נישט צולאָזען אַ ווייטערע אַנראַלטונג פון אַזאַ לאַגע.

לויט דער מיינונג פון דער א״י־עקזעקוטיווע איז איהר הויפּט אויפגאַבע שאַפען און אויפהאַלטען אַ געגענזייטיגען צוטרוי צווישען דער עקזעקוטיווע און דער רעגירונג. די עקזעקוטיווע גלויבט נישט, אַז עס קאָן ברענגען נוצען אויסטערלישע רעקלאַמאַציעס אָבער דאָס שטענדיגע אויסמיידען נישט צו אָנרוקען דאָס גוטע, וואָס איז געטאָן געוואָרען.

די עקזעקוטיווע גלויבט דאַגעגן, דאָס איז משך פון די לעצטע צוויי יאָהר האָבען זיך די בעציהונגען על־כל־פנים נישט פערערגערט. אַלס בעווייז קענען דינען געוויסע ערפאָלגען בײַם בעשעפטיגען יודישע אַרבייטער בײַ עפענטליכע אַרבייטען און אויפ׳ן געביט פון אימיגראַציע.

רעדענדיג וועגען דער בענייטער אימיגראַציע זאָגט ה' סאַקער, אַז נאָר אַ דאַנק די נויט־איינגעשטעלטע בעציהונגען, איז געלונגען צו בעקומען פון דער רעגירונג צוערשט 600 און נאָכהער 2400 איינרייזע סערטיפיקאַטען.

צום סוף פון זיין רעפעראַט האָט ה' סאַקער בעריהרט אויך די פראַגע פון כותל־מערבי, וואָס וועט געווי׳ בעהאַנדעלט ווערען דורך פראָפ. בראָדעצקי, אין דער ערשטער פאַזע פון דעם קאָנפליקט האָט די עקזעקוטיווע איבערגעגעבען דער רעגירונג וועגען דעם ענין אַן אויספיהרליכען מעמאָריאַל, אין וועלכען עס ווערט אָנגעוויזען, דאָס די גאַנצע פראַגע איז רעגולירט געוואָרען דורכ׳ן מאַנדאַט. די ביז־איצטיגע אינטערפּרעטאַציע פון סטאַטוס־קוואָ בײַם כותל־מערבי, וואָס ווערט אַרויסגערוקט דורך דער ארץ־ישראל־רעגירונג, קאָן נישט אַקצעפּטירט ווערען ווייל די יודישע רעכט זענען לויט׳ן מאַנדאַט פולשטענדיגער און ברייטער פון די, וועלכע ענטשטעהען פון דער רעגירונגס־אינטערפּרעטאַציע.

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פליייצעס און גלידער.
איינענע פּראַצאַוניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדיישע אַפּאַראַטען, אויך וקלעדקעס אויף פּלאַטפוסען קונסטליכע פיס, גאָרסעטען א. ז. וו. עמפּפאַנגט פון 5—7 אוו.
צוריקגעקעהרט.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים־ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
פאַר פאַר ווענערישע הויט־קראַנקה, און מענער־שוואַכע אנצלינדן פון בלאָז און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער.
קאָנסולטאַציעס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען־קראַנקהייטען.
קוואַרץ־לאַמפּ. עלעקטרישער הייל־מאַגנעטן קאַבינעטס.
— — פון 8 פריה ביז 9 אוונט. — —
פון 11 ביז 12 בײַ טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
באַזונדער אַ פרוי־דאָקטער פאַר קינדער און פרויען
אָנגעזאָגט פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— באַזונדער וואַרטע־צימער פאַר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

Dr. med. H.LAJCHTER
צאָהן-כירורג
דזיאַסנע־, קין־, גימען־, און צונג־קראַנקהייטען.
Konstantynowska 9.
telefon 49-66
od 1½—5 po poł. 4604

Dr.
IELLEK
[illegible]

SZKOŁA PRZEMYSŁOWA
T-wa Szerzenia Oświaty i Wiedzy Technicznej wśród Żydów
w Łodzi, ul. Pomorska 46/48
אָפּטיילונגען:
מעכאַנישע, עלעקטראָטעכנישע און וועבעריי.
אָנמעלדונגען נעהמט אָן די קאַנצעלאַריע טעגליך פון 10—2 נאָכמ.

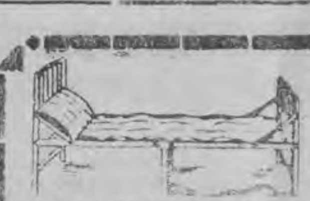
PALMA-PATENT
וויכטיג פאַר לעטניקעס
אַנשטאָט זיך צו באָרגען אַ בעט אויף אַבנוץ־געלד
קויפט בעסער פאַר׳ן זעלבען געלד
אַנ׳עכט פּאַטענטירט בעט מיט אַ מאַטראַץ
PALMA-PATENT וואָס איז פערזעהען מיט דער שוץ מאַרק
פאַר וועלכען מיר גאַראַנטירען אויף 3 יאָהר.
אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאַגער אין אַ גרויסען אויסוואַהל
ניקעל־בעטען, אַמעריקאַנקעס,
ניקעל־קינדער־בעטען, קינדער־וועגעלעך,
טיש־בעטען, קינדער־בענקעלעך
טעטער־מאַס, אויף רעדלעך.
מאַטראַצען געבעטע, שאַסקאַווע און קאַנאַדיסקע קאָזעטקעס און טאַפּטשאַנעס
בעמ.: בעטלעך מיט וואַנטלעך ווײַס און ברוין 17 זל., פּאָלאָווע־בעט. 14 זל.
רעעלע בעהאַנדלונג, פאַבריקס־פרייזען, זעטליכע רעפּאַראַטורן.
הורט לאָדז, פּאָלנאָצנאַ 24, טעל. 31-85. דעטייל

44 וויכטיג פאַר מחותנים 44
קויפט נישט קיין
מעבעל
בעפאָר איהר איבערצייגט אייך ניט אין מיין מעבעל־געשעפט
גדאַנסקאַ (דלוגאַ)
44 **Ch. LAZNIK, tel. 62-56** 44
נאָר בײַ מיר קענט איהר קויפען מעבעל [illegible] און בילוג
44 בעמערק. אייד קויפט אייך [illegible] מעבעל, דיוואַנעס, [illegible] אונ צאָהלט [illegible] געדענקט 44 נאָר 44 44

עלטסטער פעלדשער
מ. ראָזענצווייג
ג. לאַנגיעהר. פעלדשער אין פּאָזנאַנסקי׳ס שפּיטאַל
איז צוריקגעקומען
ווסכאָדניאַ 29, טעל. 48-79.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך־דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד״ר ראַקאָווסקי נאָז האַלז, אויערן קר	10—11 2—3 7—6
ד״ר רוזשאַנער הויט און געשלעכט קר	10—11 1—2
ד״ר גאָלדשטיין־ אויגען־קראַנקהייטען פּאָלאַק	1—2 7—8
ד״ר יוסטמאַן נערוועז קראַנקהייטען	12—2 הויז וויז.
ד״ר ראָזענצווייג קינדער־קראַנקהייטען	10-12 4-5
ד״ר פּאַפּיערני פרויען און געבורטס־הילף	11½-1 5-6
ד״ר קאַנטאָר כירורגישע־קראַנק.	4½-5½ וויז. 1—2
ד״ר וויינבערג אינ. הערץ לונגען	12—1, 6½—7½
ד״ר סטופּעל רענטגען	12—2, 4—6
א. גראָדזענטשיק צאָהן־ערצט	3—7
נ. ראַוזעס צאָהן־ערצט	8—2

אַחן־טונגדהיילונג, פּעליטאַגגען, קאָראָנען, טאַסטען א.א.וו. בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען־אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראַנקהייטען פון קאָפּ (פּאַרך) מיט [illegible] פאַר בעשטראַהלונג און דורכליכטונג, קוואַרץ־לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, אַלע זאָרגליכע אַנאַליזען. אַ קורס פאַר שטאַמלער.
אימפּונגען געגען שאַרלאַך (שקאַרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.
די לעטשניצע איז אויך אָפּען זונטאָג
וויזיט אין דער שטאָט.
ערצט.־קאָסמעטיש. גאַבינעט
פּרל. מאַרקוס נעהמט אָן פון 5—7 אָוועגד

איבערצוגעבען
אַ געוועלבל
מיט אַ שטיבעל אויף קילינסקאַ גאַס צווישען נאַוואַראָט און גלובנאַ.
גלייכצייטיג צו פערקויפען 2 מענסקע ניי־מאַשינען.
צו ערפאַהרען טאַרגאָווע 39 בײַ צייטלין.
מעקלערס געוואונשען.

פאָהרענדיג אויפ׳ן טראַמוואַי נר. 4 האָב איך
פערלוירן אַ וועקסעל אויף 500
ל., אויסשטעלער ש. דונקעל, אָרדרע ה׳ לענטשיצקי צאָהלבאַר דעם 1 סעפּטעמבער 1929. דער ערליכער פינדער ווערט געבעטען אָפּצוגעבען געגען בעלוינונג אַבראַמאָוויטשאַ 36 צו ה. לענטשיצקי.
דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאַר אומגילטיג.

Dr. med. W. EYCHNER
גינעקאָלאָג־אַקושער
זגערזשער 11.
טעל 34-72
נעמט אָן פון 6—8 אָוועגד.

ס׳ווערט געברויכט
אַ יונגעל
פון 16—17 יאָהר, וואָס קען שרייבען און איז בעקאַנט אין דער אייזען־בראַנזשע. צו ערפאַהרען בײַ יאַקובאָוויטש קאָנסטאַנטינער 63.

כי ימצא בקרבך איש או אשה אשר ילכו
וואָס קלערען צו גיהן אין אַנ׳אַנדערע ביוראָ
ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר, והגד להם זאָלסטו זיי זאָגען
אַז נאָר אין ביוראָ בײַם רעכטסקאָנסולענט י. מאַנעלאַ
17 פּיעטריקאָווער 17
52 זאַכאָדניאַ 52
טעלעפאָן 48-79
ווערט געוויסענהאַפט ערלעדיגט און געשריבען אַלע סאָרטען זאַכען, בימעס, קלאַוזולעס, זאַבאָציפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, קאָרנע און ציוויל אַפּעלאַציעס, אַדוואָקאַציעס, אינטערצעזיעס, ספּעציאַליסט פון שותּפות־אַקטען, איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.
מיט אַכטונג
י. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17
דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
בושעושינער 11, טעלעפאָן 37-63
אָפּען פון 9 פריה ביז 7 אָוועגד.

ד״ר אימיך נאָז, האַלז, אויערן קר.	3½, 4½
ד״ר קערשנער קינדער־קראַנקה.	9-11 3-4½
ד״ר שיפּמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	12—2
ד״ר לובימש הויט און געשלעכט־קר	12½—1½
ד״ר שמירנעלד נערווען און גייסטיגע קר	1 2
ד״ר נאַרדבלאַט אויגען־קראַנקה.	12½—1½
ד״ר ווייס כירורגישע קראַנקהייטען	2—3
ד״ר שמעלאָווסקי פרויען־און געבורטס־הילף	3½—4½

פּלאָמבעס־קראָנעס, שראַד־אַרבייטען אין שטאַנדאַרט, זייער שאָנענדע צאָהן־צוגען, קינסטליכע צאָהן־בריקען. אויף אַלע אָרט אַנאַליזען, אויך פלעגמאַ און בלוט.
אימפּפונגען געגען שקאַרלאַטין.
בײַ דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען־אינסטיטוט.
ד״ר לאָזשינסקי סטאַניסלאַוואַ
צאָהן־ערצט 10—1 3—6
קינסטליכע צאָהן, קאָראָנען, פּלאָמבען א. א. וו.
די לעטשניצע איז אויך אָפּען זונטאָג

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקה. בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע.
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 59-40
נעמט אָן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אָוועגד
באַזונדערער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

שייטלען
צו מעסיגע פרייזען צו בעקומען בײַ
פּאַרזשוטשאַ, קאַמיענאַ 5.

א יונגעל
וועלכער קען שרייבען און לעזען פּויליש קען זיך מעלדען אין דער קליינהענדלער־באַנק, פּיעטריקאָווער 6.

אַבאָנעמענטס־פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט צושטעלען אַ היים אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד — 8 זל.
פאַר׳ן אינהאַלט פון טעקסט און [illegible] די אַנאָנסען איז די רעדאַקציע נישט פעראַנטוואָרטליך
די אַדמיניסטראַציע איז אָפען אין ווינטער.

אַנאָנסען־פּרייז: פאַר׳ן טעקסט—18 גר. פריטאַג און ערב יו״ט—24 גר. אין דער ווײַט 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 . . . . . 60— . . . . 4 .
פאַר אַ פּוילישער־שורה: נאָכ׳ן טעקסט—12 . . . . . 18— . . . . 8 .
[illegible] דער שטאָט 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אַ וואָרט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.

Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.